

Že šmarnice bele cveto • po vejah pa ptice pojo,
• nebeški Kraljici, • Mariji Devici, •
pozdrav ino slavo dajo.

duhovno
življenje

OLTAR MARIJE POMAGALJ v salezijanski cerkvi Marije Pomagaljice v Ramos Mejiji, izdelan po načrtih Toneta Oblaka. Vsa dela v marmorju so delo znane umetniške delavnice bratov Malneg. Marijina podoba z okvirjem, brata sv. Ciril in Metod, 6 lesenih svečnikov ter relief v marmorju pa je delo 26-letnega Toneta Oblaka (mimogrede povedano: vse to je naredil v večernih urah po opravljenem poklicnem delu). Za blagoslovitev oltarja je bil naprošen ljubljanski škof Gregorij Rožman. Ker pa je prav v tistem času zbolel in umrl (16. novembra 1959), je blagoslovitev oltarja

Begunstvo — po petdesetih letih

MARKO KREMŽAR

Vsi poznamo ljudi, ki žive v revščini, a to skrbno prikrivajo, ker jim ponos ne dá govoriti o svojih stiskah. Nekaj podobnega se dogaja slovenskim beguncem pred komunističnim terorjem, ki smo postali čez čas politični emigranti in bivamo zdaj pod splošnim plaščem „zdomstva“. Po pol stoletja življenja v širnem svetu smo kljub vsemu še vedno rod beguncev, ki si je ob koncu komunistične revolucije reševal življenje in svobodo z nehotenim odhodom na tuje.

Dolga desetletja smo po vseh celinah sveta skrbeli in delali, da si ohranimo življenje ter identiteto, hkrati pa živ spomin na pričetke in na potek revolucije na Slovenskem ter na žrtve komunizma. Spominjali smo se tistih, ki so bili pomorjeni, pa tudi teh, ki so v domovini trpeli leto za letom izgubo svobode in drugih osnovnih človeških pravic, se zapirali v molk in čakali, da mine čas, ko je bila na Slovenskem prostost — privilegij. O vsem tem pa tudi o rojaki, ki so na domačih tleh, a zunaj državnih meja, morali prenašati poleg nasilja potujčevanja še ideološke pritisk iz matične države, smo govorili in pisali. O sebi pa smo najraje molčali. Govorili smo o svojih nalogah in dolžnostih, le malokdaj pa o nesreči, ki nas je prizadela. Nismo tožili nad usodo, nismo se zatekali v tarnanje. Vdano smo sprejemali križ, ki nam ga je poslal Gospod. Kot v težkih vetrinskih dneh smo še vedno prepričani, da ima, kakor vsak križ, tudi križ našega begunstva in nehotenega zdomstva — svoj smisel.

Zdaj, na pragu petdesetletnice bega pred komunistično strahovlado, pa je prav, da spregovorimo tudi o sebi. Dolžni smo to tridesetim tisočem slovenskih beguncev, ki so tedaj v maju leta 1945 zapuščali svojo domovino in katerih večina danes že počiva bodisi po zatajevanih grobiščih slovenske zemlje bodisi v neznanih grobovih tujine.

Hudo je, če ti vzamejo dom, neizmerno huje — če te oropajo domovine. To težko krivico so slovenski komunisti prizadeli nam. Prav kakor jim, v boljševiški zaslepljenosti, ni bilo mar bratske krvi, ki so jo prelivali, so še danes brezbrizni, oni in njihovi potomci, do slovenske krvi, ki so jo pognali na tuje.

Ko smo zapuščali dom, se nismo zavedali, da

postajamo begunci, saj smo upali, da se kmalu vrnemo. Težko je bilo prestopiti mejo, a ker smo bili še vedno na slovenskih tleh, čeprav na področju sosednih držav, nismo pomislili, da smo v tujini. Kljub bednosti vetrinskega taborišča je občutek, da nas vse zbrane pod milim koroškim nebom povezujejo vera, slovenstvo in ista usoda, storil to bivanje znosno. Hudo pa je postalo pri srcu, ko smo spoznali, da zavezniki niso to, kar smo upali, da kljub meji nismo varni, ko je udarila med nas vest o izdaji ter je skoraj vsaka družina objokovala vsaj enega svojih članov, vrnjenega v roke komunistom, ko je splahnelo zadnje upanje ter je postal zločin nad njimi — gotovost.

Taborišča so nam bila del Slovenije, kjer smo živeli ob skupni boli, svobodni in zvesti, ter bili drug drugemu v oporo. Ni bilo lahko, a gledano iz polstoletne perspektive so leta, ki smo jih preživeli v taboriščih kljub mrzlim zimam in slabi hrani kakor svetle točke na sivi poti, ki se je pričela odpirati pred nami. Šole in delavnice, zbori in prireditve, razmnoženi časopisi in knjižice, domovi po lesenih barakah in kapela med njimi, vse je bilo del skupnih, zastojnih naporov ob istih narodnih in verskih vrednotah, ki so nas družile in dajale našemu bivanju smisel. Šele ko je bilo treba po odločbi ZN iz zasilnih begunskih taborišč v svet, ko so nas iz beguncev preimovali v DP, v „razseljene osebe“, smo občutili, da lega na nas resnična teža brezdomstva. S časom smo si ustvarili domove v tujini, a teža nam je obležala na duši in nas bo spremljala do groba.

Danes je veliko govora o popravni krivic, ki so jih prizadeli komunisti. Te niso bile nikaka zgodovinska nujnost, temveč zavestne odločitve mislecev in aktivistov boljševiške revolucije. Tudi žrtve so

bile konkretne osebe. Zato je glede tega vsa simbolika, če je ne spremlja konkretna in realna volja poravnati povzročeno zlo, le izbegavanje in zakrivanje oči pred problemom, ki pretresa celotno narodno občestvo prav do korenin.

Umorov ne more poravnati simbolična slovesnost niti prisotnost državnih organov na nekaterih grobiščih. Pravna obsodba komunističnih zločinov in priznanje slovenskih oblasti, da so bile žrtve partijskih revolucionarjev pomorjene zaradi svoje vere, slovenske zavesti in demokratičnega prepričanja, bi bil potreben korak v smeri poravnave. Tudi vračanje pokradenega premoženja, četudi je bila kraja izvršena po nekaki revolucionarni zakonodaji, bi bilo lahko vsaj izraz volje nove oblasti, da se poravna ne le krivica, temveč da se javno zavrne in prekliče dolgoletno delovanje nelegitimnih partijskih oblastnikov. Na žalost moramo po petih letih „prehajanja“ v demokracijo še vedno pisati o vsem tem le kot o neizpolnjeni želji. Ko se nekateri slovenski politiki sklicujejo, da vseh krivic ni mogoče popraviti, (kar je na žalost res), neodkrito molče tudi o tistih krivicah, katere je še mogoče popraviti ali vsaj omiliti njihove posledice. To ni v čast slovenski demokraciji.

Med neporavnanimi in malokdaj omenjenimi krivicami totalitarizma na Slovenskem je tudi beg desetisočev v tujino. Takrat je velika večina beguncev rešila le golo življenje. V tujini so se znašle cele družine brez vsakega imetja. V svet so odhajali v oblekah, katere jim je preskrbela UNRRA, da niso zmrznili sredi evropske zime. Ladje ZN so jih odlagale v tujih pristaniščih, kjer so pričeli iskati delo in streho nad glavo. Matere so delale kot služkinje, očetje so dobivali prve službe na javnih delih, v

tovarnah, nekateri celo v pragozdu, otroke so čuvali, kot so vedeli in znali. Izobraženci, ki so imeli srečo, so se znašli pri strojih, drugi so zagrabili za metlo ali lopato, dokler se niso prebili do pisalnih miz v množici podjetij in državnih uradov. Po več družin se je stiskalo v stanovanjih s skupno kuhinjo in kopalnico, drugod so se morale družine razdeliti, da so mogli spati vsak v svoji postelji. A nihče ni tožil in skupna slovenska nedeljska maša je teden za tednom krepila vezi in voljo. Bili so delavni in poštenu in s časom so si opomogli. Skraja so mnogi med njimi celo pošiljali svojcem v socialističnem raju pakete obleko in s hrano, katere so si odtrgavali od ust. Niso dajali od preobilja, temveč od svoje revščine s čutom odgovornosti za svoje v domovini. Odgovornost, vzajemnost, ki so jo begunci nosili v sebi kot del slovenske krščanske kulture pa je postala v socialistični Sloveniji kmalu nepoznan pojem. Ni čudno, če še danes večina rojakov v domovini ne razume, da je iz ljubezni do slovenstva mogoče žrtvovati čas in denar ter da je človeku na tujem hudo, čeprav se je s trdim delom iztrgal iz pomanjkanja in revščine.

Izguba poklica, iskanje strehe nad glavo in kruha za družino so bile preizkušnje prvih let emigracije. A kmalu so se pojavile globlje težave. Ohranjanje slovenske in katoliške identitete, jezika, zvestobe — ni bilo lahko. Vsak korak je bil naporen in povezan z žrtvami, a nas je prav zato polnil z veseljem in zanosom. Delo za slovensko begunsko skupnost je postalo samoumeven in naraven del našega življenja. O njem ni pisane kronike, le sadovi pričajo, a malokdo pozna njih ceno. Kdo more prešteti ure, ki so jih posvetili rojaki gradnji krajevnih „slovenskih domov“, kdo naj preceni napore učiteljev in profesorjev, ki se leto za letom predajajo slovenski mladini,

kdo pozna tiho požrtvovalnost kulturnih in političnih delavcev? Kdo ve za skrito delo slovenskih begunskih duhovnikov, ki niso zapustili svojih ovac, četudi so se kdaj oddaljile od črede? Kdo se danes spomni deklet, ki so se prostovoljno odpovedale delu svoje skromne delavske plače, da je mogel slovenski duhovnik sredi Argentine kupiti zemljo ob rečici za prvo počitniško kolonijo slovenskih otrok? Tiha vzajemna pomoč med rojaki in težko pritržani prihranki so omogočali delo, ki je imelo za nas globok smisel, kajti po božji volji smo ostali živi, da z življenjem pričamo. „Nekoč bo...“ smo upali proti upanju.

Poljski pesnik je zapisal, da je „rodoljuba na tujem umreti“. Sam je to izkusil in ni pretiraval. V starem Rimu je bilo izgnanstvo, odvzetje pravice bivanja v domovini, najtežja kazen za usmrtnitvijo, kajti odrezala je človeku

Takole se je začela naša begunska pot prve dni maja 1945.

korenine. Mi smo se temu uprli. Ohranjamo korenine slovenstva sredi sveta za nemajhno ceno, v zavesti, da človek ne živi le od kruha in od tvarnega ugodja.

Občutek, da smo po krivem oropani domovine, je bil vedno prisoten, a boj za vsakdanji kruh in za obstoj naših zdamskih skupnosti je pomagal, da smo usodi kljubovali in našli sredi tujine pot in način za ohranjanje slovenskih vrednot. Ob rojstvu otrok na tujem je bilo veselje premnogih staršev pomešano s trpkim občutkom, da se jim rojeva rod, ki bo poznal domovino le po njihovem izročilu. Ob rojevanju vnukov je postal občutek grenkobe močnejši. Ali bomo mogli posredovati tudi njim, kar smo prejeli, ali bodo hoteli tudi oni, kot so to storili njihovi starši, sprejeti poslanstvo slovenstva v svetu? Ali jim bo slovenska dediščina le nerazumljiv križ ali tudi opora in ponos? Ali bosta tudi novim rodovom zvestoba in upanje mogočni sidri, s katerima bodo zasidrani sredi morja na skalo katoliškega slovenstva?

Z zlomom komunističnega totalitarizma, s prihodom demokracije in slovenske države je upanje postalo resnica, pa tudi razočaranje. Domovina, ki smo jo desetletja hranili v svojem srcu, ni prepoznala naše reničnosti in bolečine.

Večine rojakov v domovini ta del slovenskega narodnega telesa in naše skupne zgodovine ne zanima. Tu in tam je slišati osamljen glas kakega čutečega in mislečega Slovenca, ki vidi, razume in čuti, da je rod političnih beguncev prenašal na svojih ramenih križ, ki so ga organi totalitarnega režima s svojimi agenti vztrajno večali, ter da predstavlja še danes, kljub delovanju odgovornega tajništva slovenske vlade, eno od velikih krivic revolucije.

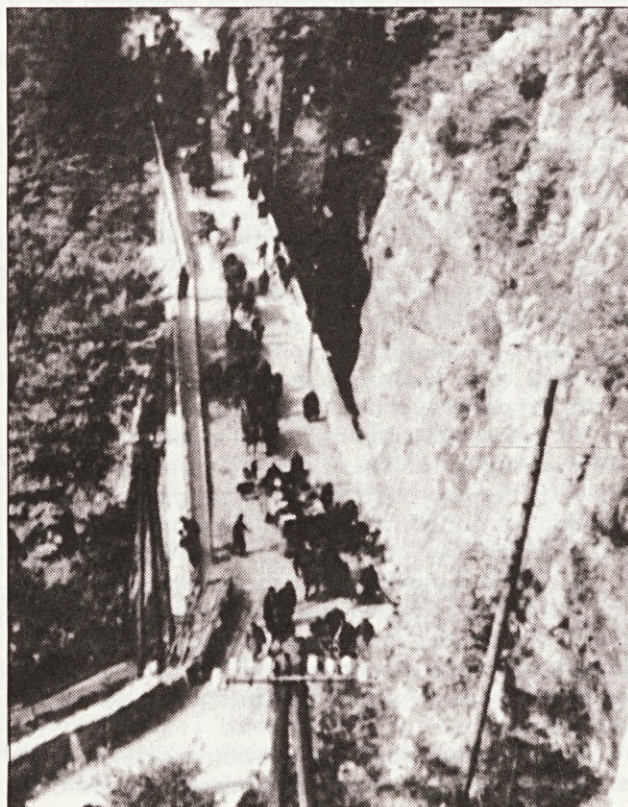
Nekatere države, ki so izšle iz realsocializma v istem času kot Slovenija, so svoje politične emigrante javno povabile, naj se vrnejo in sodelujejo pri obnovi domovine. Pri nas so morda dobrodošli nekateri posamezniki, a zdamska skupnost je zanimivejša kot „pojav“ in ne kot trdna osebna in narodna stvarnost. Celo nekateri predstavniki slovenske demokracije ob misli na nekdanje begunce, na rod slovenske politične emigracije, skomignejo z rameni, češ, kaj neki hočejo, saj niso pomrli od lakote, imajo lepe hiše in nič jim ne manjka. Ali res tako malo ljubijo Slovenijo, da ne čutijo, kako strašna krivica je izguba domovine? Pozabljajo na preteklo trpljenje beguncev pa tudi na dejstvo, da je po svetu še vedno dosti onemoglih in nepreskrbljenih rojakov, bolnikov in invalidov, ki so medtem izgubili svoje in zdaj samevajo kljub nujno omejeni pomoči svojih zdamskih rojakov? Tako mišljenje in vedenje govorita o pomanjkanju slovenske vzajemnosti pa tudi o odsotnosti naravne pravičnosti.

Ob prvem obisku predstavnika slovenske države smo morali slišati, da je politične emigracije konec. Zaman pa smo čakali, da bo tem besedam sledila izjava demokratičnih oblasti, da je konec tudi razlogov, ki so nas pognali v svet, da je konec krivične

zakonodaje, konec jemanja dobrega imena, konec laži. Zaman smo čakali na povabilo, naj se vrnemo v svoje nekdanje domove, naj kot enakovredni državljani sodelujemo pri gradnji skupne domovine, naj izkušnje, nabrane v trdi šoli širokega sveta, posredujemo domovini, zaman smo pričakovali, da bi nam nova slovenska oblast javno izrekla priznanje za odpor proti komunizmu, za zvestobo demokratični tradiciji, za ohranjanje zgodovinske resnice v dobi, ko se je večina rojakov klanjala laži. Slišali pa smo razne želje, da pride v Slovenijo „kapital“, s katerim naj bi zdomci razpolagali. Ironija je, da kolikor imajo nekdanji begunci, ki so s culo v roki zapuščali dom, danes premoženja, so ga prigarali po svetu v časih, ko je v domovini realsocializem opravičeval sebe in revolucijo z obljubami gospodarskega napredka in trajne blaginje. Lastniki teh prihrankov bi se mogoče raje vrnili ali vsaj občasno vračali v domovino, če bi čutili, da so dobrodošli kot osebe, kot nekdanji begunci in ne kot morebitni vir dohodkov. Slovenija res potrebuje kapitala, a zakaj ne poskrbi, da ga vrnejo nekdanji oblastniki, ki so ga desetletja vztrajno kradli in prelivali na tuje? Ali se od članov še vedno privilegiranega razreda nihče ne upa zahtevati, naj pokažejo svoje skrite, umazane račune?

Ni mogoče trditi, da nekdanji begunci ne moremo dobiti slovenskega državljanstva, prav tako pa ne bi

Kolona beguncev na poti proti Ljubelju.

govorili resnice, če bi rekli, da je mlada slovenska država begunce in njih potomce sprejela z veseljem in velikodušno. Res so nekaterim priznali državljanstvo brez zapletov, a zakaj morajo drugi zanj prositi, tretji pa na svoje prijave ne dobe niti odgovora? Mar je to le posledica napak posameznih birokratov, ali ni morda prej izraz brezbriznosti do zdomcev ter nenaklonjenosti po obliki sicer nove, po mišljenju pa mnogokje še stare državne uprave ter kratkovidnosti demokratičnih strank, ki rojakom ne nudijo pomoči pri iskanju pravic?

In vendar se begunci in njih potomci vračajo, obiskujejo Slovenijo in kdor more, se v njej naseli, čeprav so zaenkrat le redki rojaki, ki jih velikodušno sprejmejo, tujce na domačih tleh. Naj bo Slovenija daleč ali blizu, revna ali bogata, učena ali nevedna, uklenjena ali svobodna, naša očetnjava je. In kdor se ji pazljivo in z ljubeznijo približa, prične kmalu odkrivati sredi razosebljene množice dobre in plemenite ljudi, ki živijo oprti na iste vrednote, iz katerih črpamo sile tudi mi. Taki stiki krepijo življenje in upanje. Hvaležni smo zanje.

Mnogi v domovini pa, ki se nočejo psihično „obremenjevati“ s preštevanjem kosti pomorjenih in zamolčanih Slovencev, si žele, da bi tudi podobno zamolčani, a preživeli rojaki, ki so raztreseni po svetu, čimprej potonili v tujem morju. Tako bo mir in zgodovinska stroka bo lahko obravnavala revolucijo in njene posledice po svoje, v skladu s petdesetletno totalitarno tradicijo. (Mimogrede: še januarja leta Gospodovega 1995 je učiteljica na slovenski šoli v slovenski državi učila, da je bil Tito „naš junak“, Stalin pa „velik in dober človek“. Kaj počne ob tem šolsko ministrstvo, kaj poslanci, kaj člani vlade: Ali nočejo, da bi slovenski otroci slišali o gulagih, o Teharjah in Golih otokih, pa o neštetih moriščih na Slovenskem, o tridesetih tisočih slovenskih beguncih in o komunistični zablodi?)

Za take ljudi med onimi v brezni in med nami v tujini ni dosti razlike. Oboje bi radi hitro odpisali in pozabili. Pomorjenim naj svojci postavijo črne spominske plošče in s tem naj bi bilo pravici zadoščeno. Nad nami pa so sami že tolikokrat naredili križ (v katerega sicer večina ne verjame), da zdaj res ne vedo, kaj početi s trmoglavo emigracijo.

Po vseh napovedih nas ne bi smelo več biti, pa smo še vedno tu. Smo „zunaj“, a vendarle toliko blizu, da motimo postkomunistično meglo in majemo dogme, podedovane iz dobe enoumja. Res smo eni in drugi, mrtvi in preživeli, nepretrgoma prisotni v slovenskem miselnem in moralnem prostoru in bomo tem bolj, čim bolj nas bodo skušali potiskati v pozabo in v podzavest. Prav kakor je praznina, ki so jo zapustili mrtvi, vedno očitnejša, postaja tudi odsotnost beguncih vedno bolj prisotna v narodnem občestvu.

Mi, trdoživi rod beguncih, pa bomo vztrajali, kakor smo že pol stoletja, z božjo in medsebojno pomočjo,

Igor OČE NAŠ,

*kateri si v nebesih:
utelesi v naših se telesih,
da bo človek sočloveku brat,
večen svat za večnosti pomlad!*

*Naj ime bo Tvoje posvečeno!
Vsi smo v Tebi in s teboj smo eno:
kot na polju je ob klasu klas,
Ti si z nami, v vsakem izmed nas.*

*Naj kraljestvo Tvoje pride k nam:
Oče, Sin in Duh — a BOG en sam.
Naj plamti Ti v čast mogočen kres,
Kralj vse zemlje in Vladar nebes!*

*Naj povsod zgodi se Tvoja volja:
preko rek, gorá in preko polja,
čez vso zemljo do nebes mejá,
naša vdanost k tebi trepetá.*

*Kruh vsakdanji daj nam slednji dan,
kot nekoč v puščavi — iz neba poslan —
je v obliki mane hranil lačen rod,
ko sledil je tebi: Stvarnik in Gospod.*

*Naše grehe, dobri Bog, odpusti!
Daj, da te častimo s srcem, ne le z usti!
Tudi mi smo vse žalitve oprostili,
vse krivice drugih pozabili.*

*Ne dopusti, da zapademo v skušnjava!
Daj, da prožimo roke vsem v bratsko spravo;
reši nas bolezni in trpljenja,
lajšaj naša tajna hrepenenja!*

*Oče večni, vsemogočni Bog svetov:
vračamo se k Tebi kot iz dalj domov.
Daj, da bomo kot zavržen kamen,
ki postal je temelj Tvoji Cerkvi! Amen!*

v upanju, da se v domovini ponovno vžge ogenj pravega domoljublja, ki tli pod sivim pepelom ostankov totalitarnega internacionalizma. Prepričani smo, da bo tedaj mogoče razumeti vsem Slovincem, ne le redkim izbrancem, usodo in poslanstvo nekdanjih beguncih pa tudi pomen Slovenije v svetu.

Takrat bo življenje zdomcev postalo lažje, občutili bodo, da so kljub razdaljam z veseljem sprejeti v veliko slovensko družino, da so prepoznani ne le kot vest, marveč kot živ ud narodnega telesa. To morda ne bo kmalu, a nekoč bo...

Medtem pa moramo še naprej nositi križ beguns-tva, ki smo ga sprejeli in ki ga predajamo iz roda v rod. Težak je, a Bog daj, da bo kot vsak križ tudi ta plodovit.

Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941 - 1945

STANE KOS

Ljubljanska domobranska garnizija se umakne s tisoči civilistov na Koroško — Spopad s partizani pri Borovljah — Domobranci se predajo Angležem

Ljubljanska domobranska garnizija se umakne skupaj s tisoči civilistov na Koroško

Ko je prevzel po odstopu gen. Rupnika oblast v Sloveniji v svoje roke Narodni odbor, je imel na voljo komaj 13.000 domobrancev, nekajdesetin slovenskih četnikov, 3000 mož Srbskega dobrovoljskega korpusa in 500 četnikov iz Like. Ker so Primorsko že zasedli partizani, NO ni mogel več računati na umik proti jugu.

Domobranci, trije majhni srbski polki, bataljon vlasovcev in nemške enote so nekaj dni zadrževali partizanski pritisk okrog Ljubljane. Tako so omogočili umik tisočem beguncev na Koroško. Do prave bitke za Ljubljano sploh ni prišlo.

Gen. Seidl, ki je poveljeval nemški vojski v Ljubljani in okolici, je na domobranskem štabu povedal, da so dobili Nemci od partizanov že trikratni ultimatum za predajo, in od domobranskega poveljstva zahteval, da mora biti cesta do Ljubelja prosta za umik nemške vojske. Podpolk. Drčar mu je odgovoril, da domobranci ne bodo pod nobenim pogojem oddali orožja partizanom, in zahteval, da je cesta do Ljubelja prosta za civilne begunce in domobrance, ker slovenski vojaki ne mislijo voditi zaščitnih bojev za nemško vojsko.

8. maja

Podpolk. Drčar je določil za umik domobrancev in civilistov 8. maj, a se je veliko civilistov že prej umaknilo proti Kranju. Mnogi civilisti pa so zaradi hitrega umika domobrancev ostali v Ljubljani, prepuščeni na milost in nemilost partizanskemu terorju.

Gen. Krener je predal ta dan poveljstvo nad ljubljansko divizijo podpolk. Vizjaku, ki je odločil, naj vsakdo ravna po svoji glavi. Glavni del domobrancev se je pomikal po cesti proti Kranju, z njim tudi domobranski štab in del NO, Rupnikov, Kunstljev in Cofov bataljon pa

proti Ježici in Cerkljam. Pri Trziču sta se obe koloni združili. Gorenjske domobranci je vodil maj. Mehle. Domobranska brigada maj. Lehmana iz Notranjske se je umaknila skozi Polhov gradec, Škofjo Loko in Kranj proti Koroški.

9. maja

Z domobranci so bežali tudi njihovi svojci in drugi civilisti. Ta dan se je vlekla od Kranja do Ljubelja nepretrgana kolona beguncev. Med kolono domobrancev so se pomikali kmečki vozovi. Kljub nasprotni obljudi so pomikanje beguncev ovirale nemške enote z avti in tanki, ki so povsod zahtevali zase prednost. V nekaterih primerih so Nemci s slovenskimi begunci grobo ravnali. Pot so pa ogrožali tudi manjši partizanski oddeki.

10. maja

Zjutraj in dopoldne je prišla večina domobranskih enot na klanec pred tunelom. Tam se je nabralo že zelo veliko civilnih beguncev, ki jih pa Nemci niso pustili skozi predor. Čeprav so Nemci najprej dovoljevali prehod skozi tunel samo svojim četam, sta šla opoldne skozenj Rupnikov in Kunstljev bataljon in več domobranskih skupin. Zvečer so Nemci civilistom dovolili prehod na Koroško čez Ljubeljsko sedlo, ki leži 260 metrov nad predorom. Veliko se jih je napotilo tudi z vozovi čez, mnogi pa so se strmine ustrašili in obstali spodaj.

11. maja

Do predora je prišla močno oborožena skupina srbskih četnikov. Tej je nemški stražar zastavil pot v tunel. Četniški poveljnik je stražarja ustrelil. V bližini se je nahajalo le malo Nemcev, zato se s četniki niso spopadli. Za četniki so se vsuli v predor tudi civilni begunci.

Popoldne so začele na konec kolone civilnih beguncev v Trziču leteti mine. Zato so se skušali mnogi od njih iz kraja brž umakniti in so pustili vozove in živino na cesti. Partizani so kljub temu zajeli

500 beguncev in 600 voz.

Že pred Trzičem, predvsem pa na cesti od Trziča proti Ljubelju, so nekajkrat na kolono civilnih beguncev streljali terenci, ki pa so se takoj zatem spet brž umaknili. Partizani so začeli obstreljevati cesto pri Sv. Ani. Nered je bil popoln. Na cesti je ostalo okrog 700 voz s prtljago.

Maj. Lehman, čigar skupina iz vrhniške okolice je bila del zaščitnice, je videl, da jih bodo v Trziču zajeli partizani. Ni se jim hotel predati, zato se je ustrelil. Domobranci so njegovo truplo prenesli na koroško stran in ga tam pokopali.

Čez dan je moral zaščitni Cofov bataljon v Križah, proti večeru pa pred ljubeljskim tunelom odbijati partizanske napade. Kot zadnja večja enota je šel zvečer skoz predor na Koroško.

V ilustracijo umika tisočev Slovencev pred partizani na Koroško naj bo v izvlečku navedenih nekaj vtisov očitcev.

Z vseh strani prihajajo nove trume beguncev. Ceste so zabasane z vojaštvom in z begunci. Avtomobili, tanki, traktorji, vozovi. Hrušča in trušča kakor na sodni dan. Čeprav premagani, so nemški vojaki še vedno oblastni, surovi, ukazovalni, brezobzirni, sebični, požrešni. Begunce gonijo s ceste, kradejo jim kolesa, prtljago, konje.

Ure in ure čakamo na cesti. Počasi se začnemo pomikati po strmi ljubeljski cesti. Strahotno poka na desni in levi. Vojska odmetuje in uničuje municijo. Ob potu v potoku ležé cele skladovnice uporabnega orožja, municije, celi zaboji bomb, goré avtomobili, poginja tovarna živina. Tu in tam leži mrtev vojak. Vmes pa vpitje, zmešnjava, jok in kri.

Pozno popoldne dosežemo Ljubelj. Esesovci stoje z brzostrelkami pred ljubeljskim tunelom in beguncev ne puste skozi. Pot čez hrib je zastražena in zaprta.

18. decembra 1943. Slovesen pogreb v Kočevju padlih domobrancev na Kongresnem trgu v Ljubljani.

Zaman čakamo. Vso noč in ves dan pritekajo nove kolone vojaštva in beguncev. Kakor strela udari med nas novica, da so partizani že v Trziču in v Borovljah na mostu. Nove trume beguncev prihajajo. Brez voz so, brez prtljage. V Trziču terenci z oken streljajo na begunce. Partizani mečejo mine na glavno cesto.

Ujeti smo. Naprej ne moremo, nazaj tudi ne. Ljudje jokajo, nekateri norijo. Mrak prihaja. Barake včerajšnjega taborišča gorijo. Municija strahotno poka. Živina od groze tuli. Ljudstvo pada na kolena.

Poldne. Položaj postaja kritičen. Že tretji dan ždimo na Ljubelju. Sonce neusmiljeno pripeka. Srbski oficir zagradi revolver in se vrže na nemškega stražarja. Naši fantje in možje obstopijo stražarje s koli in palicami. Nemški častnik dá ukaz za prehod beguncev čez hrib.

Brezkončna kolona beguncev se pomika po serpentinah Ljubelja. Konji

hropejo, bremena ne zmaguejo. Moški se upirajo v vozove in jih potiskajo. Okrog polnoči dosežemo prelaz. Strmo se spušča cesta na koroško stran. Otrok se polasča spanec. Zaradi silne strmine jih ne upamo dati na vozove. Na rokah jih nosimo, čeprav smo sami do smrti utrujeni. Glasno molimo žalostni del rožnega venca.

Prehod skozi predor ni bil nič bolj prijeten kot pot čez hrib, kakor povedo drugi očitvidci.

Pod tunelom goreča skladišča, eksplozije. V cestnih jarkih prevrnjeni avtomobili, tovornjaki in vozovi. Ljudje vseh vrst: Srbi in Rusi in Nemci in seveda Slovenci. Vojaki in civilisti, otroci in odrasli.

V tunelu teče od obokov voda kar v curkih, po tleh pa se meša smrdeče blato, ki ga je čez gležnje, s konjskimi odpadki. Konji in vozila in mule in ljudje in tema in gneča. Vsem se mudi. Tunel se zagozdi.

Na drugi strani predora spet cesta, ki se zdi neskončna. Ob njej poginuli konji in mule, ki nabrekajo in se razpokajo v strašen smrad. Na melini se neprespani ustavimo, da pričakamo osemletnega brata, ki se je v tunelu od nas ločil...

Spopad s partizani pri Borovljah

Čeprav je skušala britanska osma armada z veliko naglico zavarovati območje Trbiž-Celovec, da bi prehitela partizane, so se Angleži 6. maja z njimi srečali v Celovcu.

10. maja

Ta dan so partizani na dravskem mostu pod Borovljami zajeli 600 beguncev, moških in žensk. Od teh so jih 60 pobili, druge pa so napotili v Kranj in Ljubljano. Mnoge od njih so zaprli v Škofove zavode v Šentvidu. Grobišča umorjenih niso znana.

Član NO dr. Bajlec je šel na angleško poveljstvo v Celovcu, preden so partizani zasedli dravski most pod Borovljami. Prosil je pomoči za te civilne begunce. Obenem je skušal Angležem razložiti, kdo so domobranci, ki se umikajo čez Karavanke in bodo vsak čas na Koroškem. Angleži so mu odgovorili, da bodo domobrance sprejeli v svojo zaščito potem, ko bodo položili orožje, da pa si bodo morali izsiliti prehod čez Dravo sami.

Ob 13.30 je gen. Krener odredil, naj se Rupnikov in Kunstljev bataljon čimprej prebije do Drave, od tam partizane preženeta in poiščeta stik z Angleži. Vodstvo operacij je na Ljubelju prepustil Vuku Rupniku. 9. maja ob eni ponoči so sicer sprejeli Nemci brezpogojno kapitulacijo, a ta ni vezala domobrancev.

Partizani so imeli zasedene Borovlje in ves predel pod cesto do Drave in seveda most čez njo. Čezenj so spuščali samo posamezne nemške vojake, če so prej položili orožje, ne pa vojaških skupin, ne nemških, ne ruskih, ne srbskih, ne slovenskih.

Nemci so v Podlublju ponudili Vuku Rupniku svojo baterijo in oklepniške. Nikakor ni res, kar trdi partijska zgodovina, da sta se Rösener in Krener dogovorila za skupni napad nemških in domobrantskih enot na Borovlje.

11. maja

Maj. Rupnik je razporedil domobranske enote in ob 17. uri začel akcijo.

Skupaj z domobranci — Rupnik, Kuns-
telj, Tomic, Šušteršič — se je bojeval
tudi ruski polk. Rogožin z enim polkom
in dvema bataljonoma in nemški oficir
Dahm s svojo baterijo. Na partizanski
strani se je bojevala 13. Bračičeva bri-
gada, prehod čez Dravo je pa branil
Koroški odred in četa Avstrijskega par-
tizanskega bataljona. Čez dve uri je bil
boj končan in most odprt. Partizani so
imeli izredno velike izgube, njihovi zgo-
dovinopisci navajajo 180 padlih. Na
domobranski strani sta bila dva ali trije
mrtvi, nekateri pravijo, da pet, in nekaj
ranjenih. Med partizanskimi borci je bilo
veliko novincev, ki boj niso bili vajeni,
več partizanov je pa v zmedu skočilo v
Dravo in potonilo. Poleg tega ni parti-
zansko poveljstvo pravilno ocenilo po-
ložaja: na njihovi strani je bilo kakšnih
300 borcev, oboroženih samo z lahkim
orožjem, na drugi strani pa nekajkrat
več bojnikov, ki jih je v boju podpiralo
tudi težko orožje.

Kmalu po končanem boju za dravs-
ki most so se pripeljali s koroške
strani čez most trije majhni angleški
tanki. Dva sta ostala v bližini mostu,
eden je pa pripeljal do Podgore,
kjer se je nahajal domobranski štab.
Predstavniki NO in poveljstva SNV
so skušali angleškemu oficirju, ki je
izstopil iz tanka, povedati, kdo je
SNV in kdo so civilni begunci, ki jih
je bilo tam več sto. Ta jim je rekel,
naj gresta zastopnika NO in SNV
na angleško poveljstvo v Celovec
in tam stvari razložita.

Res sta se tja odpeljala gen.
Krener in član NO duhovnik Kranjc.
V Celovcu se jima je pridružil še dr.
Bajlec. Govorili so z nekim
angleškim majorjem, ki je znal
nemško. Na njihovo prošnjo za
zaščito je ta najprej govoril z
angleškim poveljstvom v Caserti.
Potem jim je odgovoril, da sprejme-
jo v zaščito slovenske vojakov in
civiliste, če pridejo čez Dravo, le da
se morajo civilisti dva tedna hraniti
iz svojih zalog. Krener je povsem
neodgovarjajoče resnici domo-
brance prikazal kot del nemških
policijskih čet, ki so ščitile sloven-
ske vasi pred napadi komunistov.

Po vrnitvi v Podgoro je Krener v
ožjem krogu povedal, da so Nemci
domobrance pri Angležih popolno-
ma diskreditirali. Po nekem
kasnejšem mnenju v emigraciji bi
moral slovenski predstavniki do-
mobrance Angležem dosledno
predstavljati kot jugoslovanske

kraljevo vojsko pod vodstvom Mihajlo-
vića. Po istem mnenju je bila za domo-
brance usodna njihova uniforma, če-
prav so nosili na kapah slovenske
kokarde, na rokavih pa kranjski grb. Po
drugem mnenju so nosile krivdo za do-
mobranksko usodo izključno njihove uni-
forme.

Med 11. in 13. majem so se v domo-
branskem vodstvu resno menili, da bi
bilo najboljšo vrniti se v Slovenijo in
začeti z gverilo. Vendar se za ta korak
niso odločili.

Po vrnitvi Krenerja in Kranjca so se
še isti dan odpeljali na angleško koman-
do v Celovec dr. Basaj, msgr. Škerbec,
dr. Eiletz in kot tolmač dr. Meršol. Hoteli
so govoriti s feldmašalom Alexandrom,
pa ga tudi tedaj ni bilo na Koroškem.
Poslali so jih na oddelek za razseljene
osebe, tu pa jim je maj. Johnson rekel,
naj, ker je že pozno, pridejo naslednji
dan.

12. maja

Ob 10. uri dopoldne je isto delegaci-

jo kot prejšnji dan ljubeznivo sprejel
maj. Johnson. Prosili so ga zaščito in
prehrano civilnih beguncev in vojakov.
Za vojaštvo jim tega ni obljubil, češ da
zanje ni kompetenten, za civiliste je pa
naročil, naj se zberejo na Vetrinjskem
polju poleg vojaškega taborišča, oni jih
bodo radi sprejeli in jim pomagali.

Isto dopoldne je bila ta delegacija še
na angleški brigadni komandi, kjer jih je
sprejel kapetan Horny. Rekel jim je, naj
domobranci kar pridejo: vojaška ko-
manda jih bo sprejela.

Ta dan so postavili Angleži svojo
stražo na most, na vsako stran po ene-
ga vojaka! Potem so začeli iti čezenj
nemški vojni ujetniki, srbski prostovolj-
ci, četniki, vlasovci, ruski korpus, del
ukrajinske divizije in večina slovenskih
civilnih beguncev, ki jih je bilo šest do
sedem tisoč. Vsi so se napatili na Ve-
trinjsko polje pred Celovcem. Slovenski
begunci so se nastanili blizu vojaškega
taborišča pod milim nebom.

Skoraj vse domobranske enote so

18. decembra 1943 na Kongresnem trgu. Slovenski domobranci
na pogrebu v Kočevju padlih soborcev.

počakale pri Podgori in Borovljah na domobransko zaščitnico, ki so jo vodili Boh, Cof in Jeruc pod Lehmanovim poveljstvom.

Domobranci se predajo Angležem

13. maja

Zjutraj je dospela domobranska zaščitnica do ostalih domobranskih enot. Čez dravski most so šli zgodaj popoldne, skupinice vojakov in civilistov pa še do večera.

Na levem bregu Drave so Angleži domobrance razorožili. Domobranski poveljniki so svojim vojakom rekli, da je to pač najbolj žalosten trenutek njihovega boja, saj odlagajo orožje, s katerim so ti branili svoja življenja, slovenske družine in narodov obstoj. Upajo, da bodo odslej Angleži ščitili njihov dom in domovino.

Ta in prejšnji dan je odložilo tam orožje 30 tisoč vojakov raznih narodnosti: 10 tisoč Nemcev, 13 tisoč Slovencev, štiri tisoč Srbov, štiri tisoč Belih Rusov, kar je vse razvidno iz dnevnega poročila angleške brigade v Celovcu.

Skrb za civilne begunce je v imenu angleške vojaške vlade za Koroško prevzel kanadski major Barre. Skrbel je za hrano. Zanje so skrbele tudi sestre angleškega Rdečega križa in angleški zdravnik. Vodja taboriščnega odbora je bil Marko Kranjc, uradni tolmač pa dr. Meršol. Slovenskih civilnih beguncev je bilo okoli 4.000. Poveljnik vojaškega taborišča je bil Lt. Ames.

Basaj, Bajlec in Meršol so šli k maj. Johnsonu. Spet jim je obljubil, da bo sprejel v oskrbo civilne begunce. Vojaško komando so informirali o domobrancih.

NO in domobransko poveljstvo sta vložila več spomenic o domobrancih s prošnjo, da bi jih sprejeli v svojo zaščito, pa ni bilo od višjih vojaških oblasti nobenega odgovora.

14. maja

Člani NO so se šli zahvaliti maj. Johnsonu in mu predložili nekaj prošnje glede taborišča v Vetrinju.

15. maja

NO je izročil na angleškem poveljstvu pisno vlogo, naj bi člane SNV ločili od Nemcev.

16. maja

Na štab angleške divizije v Celovcu je šel polk. Bitenc z dr. Meršolom. Sprejel ju je kap. Hornby, brigadir ju ni hotel sprejeti. Ustno in pismo sta izjavila, da

se domobranci niso niso nikdar bojevali proti zaveznikom, marveč da so skrbeli samo za varnost v Sloveniji, kjer so komunisti morili nedolžne ljudi in požigali vasi. Ta samoobramba je bila po mednarodnem pravu dovoljena. Znova sta prosila za zaščito domobrancev. Dobila nista nobenega jasnega odgovora. Bila sta tudi pri maj. Johnsonu, ki jima je znova zagotovil, da bo vojaška vlada skrbela za civilne begunce, za slovenske vojake pa da on ni pristojen.

17. in 18. maja

Ko so se domobranci utaborili na Vetrinjskem polju, so jih uredili v bataljone, polke in divizije. Izdali so tudi pravni statut SNV.

19. maja

Člani NO so izročili na poveljstvu angleške brigade v Celovcu listino s prošnjo, naj sprejmejo vse begunce, jih hranijo in pod nobenim pogojem ne izročijo Titu.

Civilni begunci so potem dobili od Angležev nekaj hrane, o domobrancih so pa Angleži rekli, da so po mednarodnem pravu ujetniki tiste vojaške sile, na katere področju so se nahajali v času nemške kapitulacije. Ker so se takrat nahajali na Titovem ozemlju, zato pripadajo njemu.

Na angleškem štabu taborišča so Krenerju povedali, da bodo tiste domobrance, ki bodo ostali v uniformah, imeli za vojne ujetnike, tiste pa, ki se bodo preoblekli v civilno obleko, za begunce.

24. maja

V vetrinjsko taborišče so prispeli domobranci iz Novega mesta.

V Novem mestu in okolici je bilo 10 domobranskih čet s približno 1600 vojakov. Ti niso dobili iz Ljubljane obvestila o umiku na Koroško. Verjetno so pa zvedeli zanj od nemških enot v Novem mestu in si sami organizirali umik. Na pot proti Koroški so odšli 6. maja. Sestavili so devet čet. Nekaj manjših skupin se je usmerilo proti Litiji. Njih usoda ni znana.

V dolini Krke so domobransko skupino partizani razbili. Večino so ujeli, vsega skupaj 1800 moških in 20 žensk, in od njih jih 1547 pobili okrog Gorjancev, na Ljubnem in v Kočevskem Rogu.

V Krškem je preostalim dal maj. Stamenković na izbiro, da se umaknejo na Koroško ali pa da ostanejo doma. Večina se je odločila, da ostane. Porazgubili so se po svojih domovih ali pa odšli v hribe, kjer so se skrivali kot „zeleni kader“. Pozneje so se javili partizanom, ti so jih pa pobili.

Begunci

Ivan Korošec

*Grmade so zagorele
po slovenskih vrheh,
ko so z juga hrumele
horde*

*Stalina — boga,
s krvavo*

Titovo zvezdo.

Kmet je ustavil

plug na ozarah,

drvar sekiro.

Mati, ki je otroka dojila,

je hitela,

da bi v culo povila

zakmašno ruto,

bogca iz kota,

ošpetelj in avbo,

pa hleb rženega kruha.

Bog ve,

če se še vrnemo kdaj —?

Ko je zapirala duri,

jo je stara stenska ura

za vrati

klicala nazaj.

Brezjanska Marija,

ti hodi z nami;

varuj tvoj in naš dom.

Kakor studenec v potoku

je val zajel dolgo procesijo

s skrbjo vprašujočih oči:

Kam? Zakaj —?

Le ven, le naprej,

proč od nove ječe,

proč od brata nasilja

— k tujcu —

zavetja iskat.

Na Ljubelju

je požiralo žrelo —

bombe,

rafali

in tisoče smrti

vse tja do Drave.

Brezpravni raji

in vojski,

ki so jo zvodili k predaji,

so nudili zavetje

na oni strani

Albijoni in

— partizani...

Stamenkovičeva skupina, kakšnih 150 domobrancev, ki se jim je pridružil tudi Marnov četniški odred, se je prebila mimo Celja in čez Kamniške planine in Savinjskih Alp na Koroško.

Angleži odredijo odhod domobrancev iz Vetrinja in jih izročijo partizanom — Usoda domobranskih ranjencev — Seznam transportov z domobrancev — Hrvaška tragedija — Usoda civilnih beguncev v Vetrinju

Angleži odredijo odhod domobrancev iz Vetrinja in jih izročijo partizanom

Po 15. maju se je začelo po vetrinjskem taborišču govoriti, da bodo Angleži prepeljali slovenske in srbske vojaške enote v Italijo. Nekateri angleški oficirji so to vest potrdili ali je vsaj niso zanikali. Noben Anglež ni niti namignil, da bodo domobranec vrnjeni v Jugoslavijo.

Četrtek, 24. maja

Ta dan je odpeljal prvi transport. Sestavljali so ga vojaki Srbskega dobrovoljskega korpusa s štabom in podpolk. Tatalovičem. Na vojaških tovornjakih — na vsakem je bilo po 25 vojakov — so se odpeljali iz taborišča ob 9. uri zjutraj. Spremljali so jih angleški tanki in več angleških tovornjakov z angleškimi vojaki v popolni opremi. Podpolk. Tataloviču je najvišju spremljajoči angleški častnik, neki major, na vprašanje, kam odhajajo, s častno vojaško besedo zagotovil, da v Italijo. S srbskimi dobrovoljci se je odpeljalo tudi 40 slovenskih domobrancev, ki so vodili konje in spremljali 20 voz z arhivi posameznih bataljonov in polkov in sezname moštev. Kolona teh voz je odšla proti Podroščici.

Transport je došel v Podgorje (Maria Elend). Močno zastražene so jih angleški vojaki odpeljali na železniško postajo. Strpali so jih na vlak brez lokomotive, po 40 v vsak vagon, vojake v tovrne vozove, oficirje v potniške. Vagone so zaprli in zaklenili. Priklopili so lokomotivo. V tem trenutku se je usulo iz postajnega poslopja kakšnih 50 partizanov, oboroženih z avtomatskim orožjem. Skočili so na oficirski vagon, potem pa še na tovrne. Vlak je potegnil proti Jesenicam. Domobranec, ki je sam videl, kako so spravili na vlak omenjeno slovensko domobransko komoro, je o tem obvestil Krenerja.

Petek, 25. maja

Ta dan sta spet odšla dva transporta srbskih prostovoljcev, to pot nara-

vnost do Podroščice. Neki domačin je sporočil Krenerju, da so prejšnji dan Angleži jugoslovanske vojake poslali v Jugoslavijo, pa ga je dal Krener do drugega dne zapreti, češ da širi alarmantne vesti.

Pomočnik poveljnika SNV gen. Prezlja podpolk. Bitenc je pozval vse častnike, podčastnike in vojake, tudi tiste iz primorskega domobranstva, ki se nahajajo med civilnimi begunci, da se do večera naslednjega dne javijo pri adjutantu I. polka.

Isti dan je odstopil vodja taboriščnega odbora v Vetrinju poslanec Kranjec. Major Barre je imenoval na njegovo mesto dr. Meršola.

Sobota, 26. maja

Pred odhodom prvega transporta domobrancev se je vrnil v Vetrinje srbski četniški poročnik Vujičić z dvema četnikom, ki so se odpeljali iz Vetrinja 24. maja. Krenerju je povedal, da pošiljajo Angleži protikomunistične enote v Jugoslavijo, a mu Krener zaradi nasprotnih angleških informacij ni verjel.

Popoldne je angleško povedstvo v Celovcu ukazalo, da morajo biti do 31. maja vsi slovenski domobranec prepeljani na določena mesta. Krener je odšel k poveljstvu po informacije, kam so transporti namenjeni. Po vrnitvi v taborišče je ukazal, da bo šel naslednji v Italijo podpolk. Šturm z dopolnilnim bataljonom, žandarmerijski bataljon, maj. Škof s tehnično četo in del štaba z gen. Krenerjem, podpor. Meršolom in por. Kovačem.

Podpolk. Bitenc je v imenu NO

odredil mobilizacijo vseh moških od 18. do 40. leta v SNV. Obenem je kot poveljnik Slovenske legije pozval vse njene člane, da se obvezno javijo v SNV.

Ponoči se je vrnil srbski vojak propagandist Vlada Ljotić, sin pokojnega ministra Ljotića, in povedal, da je bil transport Tatalovičevih polkov poslan skozi tunel na Jesenice. Ker se je zapletel v nekatera protislovja in ker je prošil, naj ga ne javijo Angležem, mu niso verjeli. Pa tudi zato ne, ker je nastal sum, da hočejo Srbi domobrance razdvojiti, in ker so po drugih vesteh transporti odhajali skozi Beljak, ne pa skozi tunel proti Jesenicam.

Nedelja, 27. maja

V spominih podpolk. Drčarja je o tej nedelji zapisano tole: Ob sedmih zjutraj je prišel k njemu Vuk Rupnik in je hotel govoriti s Krenerjem. Že prejšnji večer je prišel k njemu Ljotičev sin, z vestjo, da so v četrtek Angleži predali srbske prostovoljce pri Podroščici partizanom. On je z vlaka ušel pred tunelom. Rupnik je o tem poročal Krenerju, pozneje tudi Drčarju, ta pa Bitencu in Basaju. Krener, Bitenc, Bajlec in Vebler so bili mnenja, da je ta vest samo poskus Srbov, da bi se domobranec razbežali in se potem priključili srbskim četnikom. Drčarjev ugovor, da bi morala biti domobranska obveščevalna služba sposobna ugotoviti, ali gornja vest drži ali ne, so zavrnili in zatrdili, da Angleži vojake iz Vetrinja gotovo vozijo v Italijo, Ljotičevega sina pa da bi bilo treba zapreti, ker širi paniko. Tega je taboriščna policija res zaprla.

NO je sklenil, da gredo Basaj, Kre-

Prve dni maja 1945. Domobranec na poti proti Gorenjski.

Pot je bila varna, kadar so civiliste spremljali domobranci.

ner in Bitenc k poveljniku angleške divizije po informacije, kam odhajajo transporti iz Vetrinja.

Po pogovoru z Vukom Rupnikom je Krener določil, da gredo ta dan na transport tehnični bataljon, orožništvo in morda slovenski legionarji. Tako je res ta dan odpeljal prvi transport s slovenskimi domobranci. Pridružilo se jim je tudi okrog 600 civilistov. Na vlake so jih naložili na postaji na Podroščici.

Drčar je postal za transportom na Podroščico Janka Marinška. Ta je govoril z železničarjem, ki je bil tu zaposlen. Povedal je, da se nahaja na Podroščici stalna partizanska posadka in da so Angleži izročili domobrance partizanom. Marinšek je zvečer na štabu o tem poročal, pa mu niso hoteli verjeti. Drčar je sklenil, da gre sam na Podroščico.

Zvečer je prišel z isto novico v vetrinjsko taborišče k maj. Mehletu neki Franc Veber, doma s Sela pri Ljubljani. Okrog polnoči sta Mehle in stot. Grum to sporočila Vizjaku, kjer se je nahajal tudi Drčar. Ko je za to zvedel še Krener, je rekel, da popoldanske patrulje niso ugotovile ničesar, kar bi zbuvalo sum o vračanju domobrancev v Jugoslavijo. Vebru pa ni verjel.

Ponedeljek, 28. maja

Ponoči so prišli v Vetrinje trije srbski častniki, ki so ušli s srbskega transporta. Povedali so, da odhajajo ti transporti

na Jesenice. Ko je Krener zahteval, da vse to ponove pred Angleži, so vse povedano zankali.

Zaradi poročila teh oficirjev je Bitenc odredil, da transporte ustavijo, dokler se ne ugotovi, kam gredo. Basaj, Bajlec, Krener in Bitenc so šli s tolmačen Podhorskyjem na angleško poveljstvo, ki mu je načeloval generalmajor sir Murray. Sprejel jih je njihov adjutant, po vojaški stopnji stotnik. Povedali so, kdo so domobranci, ki čakajo v Vetrinju na transport, in prosili, naj jim točno povedo, kam jih Angleži pošiljajo. Tisti, ki so s transportov ušli, zagotavljajo, da jih vozijo v Jugoslavijo. Major jim je velel, naj počakajo.

Ob 9. uri dopoldne je angleški stotnik poveljnik transporta od polk. Vizjaka in maj. Mehleta zahteval, da se domobranci, določeni za ta transport, takoj spravijo na tovarnjake, ker bo sicer rabil silo. Mehle mu je odgovoril, da so bili transporti ustavljeni samo za toliko časa, da domobransko poveljstvo pri angleškem poveljstvu ugotovi, kam ti transporti gredo. Anglež je pri svoji zahtevi vztrajal. Ob njegovi grožnji so se domobranci, določeni za ta transport, in nekateri njihovi svojci vkrcali na tovarnjake.

Na angleškem poveljstvu v Celovcu je zgoraj omenjeno slovensko predstavništvo čakalo poveljnikovega adjutanta. Vrnil se je opoldne. Krener je

izročil v slabi nemščini napisan listič, na katerem je stalo, da generalmajor Murray, poveljnik 6. britanske oklepne divizije, sporoča generalu Slovenskega domobranstva Krenerju tole:

„1. Dano mi povelje pravi, da bo vaša enota po železnici odpotovala ob določenih časih na določene kraje. 2. Nisem bil poučen o cilju teh vlakov in o tem ne vem nič določenega. To se me v ostalem ne tiče. 3. Po nadaljnjem povelju je treba ta prevoz, kolikor je to človeško mogoče, odpraviti brez uporabe sile. Nameravam ta povelja izpolniti in bom zelo obžaloval, če bi moral pri tem uporabljati silo. 4. Kot vojak izpolnjujem povelje, ki sem ga prejel z višjega mesta. Vi kot vojak mi morate biti pri tem v pomoč.“

V vojnem dnevniku 6. oklepne divizije je zapisal gen. Murray, da je „pozneje prišel v naš štab general Krener in zahteval zagotovilo, da Slovencev ne bomo poslali nazaj v Jugoslavijo. Tega zagotovila pa nismo dali.“

Kljub nejasnemu pojasnilu gen. Murraya so slovenski predstavniki sklepali, da Angleži domobrancev ne vračajo v Jugoslavijo. Krener se je po vrnitvi v taborišče zelo razburjal, da je bilo medtem, ko so bili oni na angleškem poveljstvu, odpeljanih 3000 domobrancev kljub njegovemu povelju, naj ne odide nobena edinica, dokler se oni ne vrnejo iz Celovca.

Krener je šel nato na angleško poveljstvo, da bi poiskal tistega stotnika, ki mu je pred dobrim tednom dejal, naj pridejo domobranci v vetrinjsko taborišče, kjer da jim bodo dali Angleži zaščito. Ko ga je Krener vprašal, kam odvažajo domobrance, mu je ta stotnik odgovoril, da v Italijo, v Palmanovo. Krener mu je verjel.

Iz Vetrinja se je peljal s kolesom v civilu proti Podroščici podpolk. Drčar. Od domačinov in nekega železničarja je zvedel, da Angleži izročajo domobrance na postaji v Podgorju in na Podroščici partizanom.

Zvečer so poklicali Krenerja na štab angleške divizije zaradi povelja, ki ga je dal zjutraj, da se transporti začasno ustavijo. Njegove izjave so stenografirale.

Vuka Rupnika sta ponoči obiskala srbska četniška oficirja, njegova kolega še iz bivše jugoslovanske vojske, ki sta bila vrnjena na Jesenice in sta ušla.

Rupnik je sklical višje oficirje 2. polka, jim povedal resnico in ukazal, naj organizirajo med moštvom umik med civilne begunce ali beg iz taborišča. Žal pa tega niso storili.

Torek, 29. maja

Ker niso izvidnice ugotovile nič sumljivega, so ta dan transporti spet normalno odšli, in sicer maj. Kunstelj s 3. domobranskim polkom in maj. Hočev var z artilerijsko divizijo, to pot v Pliberk. S Kunstljevimi polkom je odšel tudi zdravnik dr. Janez Janež. Ko je videl, da so tovarnjake z domobranci obkolili partizani, je zbežal v bližnjo koruzo. Ponoči se je odpeljal proti Dravi, prenočil pri znanih, drugo jutro se pa prepeljal s čolnom čez Dravo. Bežal je v Celovec.

Po vetrinjskem taborišču so se vedno bolj širile govorice, da transporti odhajajo v Jugoslavijo. Major Barre je na dvome odgovarjal, naj ljudi, ki širijo takšne vesti, zaslišijo.

Ravnatelj Bajuk je vprašal maj. Barreja, če je mogoče, da Angleži izročajo domobrancel partizanom. Ta je vidno užaljen odgovoril: „Ali morete misliti, da morejo Angleži kaj takega napraviti?“

Podpolk. Drčar se je peljal skozi Št. Jakob v Celovec. Srečal je maj. Cofa, maj. Rupnika s soprogo in maj. Tominca. Povedal jim je, da vlaki ne vozijo proti Trbižu. Ti pa so mu odgovorili, da Angleži domobrancel zanesljivo vozijo v Italijo.

Potem je Drčar na domobranskem štabu v Vetrinju povedal, da vlaki vozijo domobrancel s Podroščice na Jesenice. Krener, Vizjak, Bitenc in Veble so menili, da jih pač vozijo čez Jesenice in Bohinj v Italijo — kako je mogel reči to Krener, ki je na angleškem poveljstvu trdil, da so na bohinjski progi vsi mostovi razstreljeni? — ali pa čez St. Veit ob Glini in Feldkirchen do Beljaka in od tam v Italijo. Bitenc je še rekel, da NO dobro ve, da jih vozijo v Italijo, in da je treba vse, ki raznašajo panične vesti, zapreti ali pa z njimi še hujše ravnati.

Neki železničar, ki je bil zaposlen na Podroščici, je prišel v taborišče povedat sorodniku domobrancu Kovaču, da Angleži domobrancel na postaji na Podroščici izročajo partizanom in da naj se gre sam prepričati na Podroščico; ta pa ni hotel iti.

V taborišče se je vrnil domobranski poročnik Otmar Šprah z neko Srbkinjo. Povedal je resnico o vračanju domobrancel; sam je s Srbkinjo pobegnil. O njegovem primeru je poročal Krener na seji NO. Pomirili so ga, češ da Šprah ni verodostojna priča.

Zvečer je žena dr. Graparja vprašala maj. Johnsona, vodjo urada za razseljene osebe, če Angleži domobrancel res izročajo partizanom. Johnson je bil užaljen: „Ali nam ne zaupate?“

Sreda, 30. maja

Podpolk. Drčar je šel skupaj z maj. Tomincom znova na Podroščico. Neki partizan jima je potrdil, da pošiljajo Angleži domobrancel v Jugoslavijo.

Ta dan je odšel s transportom maj. Vuk Rupnik z 2. domobranskim polkom. 1400 mož so odpeljali Angleži na Podroščico, prav toliko pa v Pliberk; tem zadnjim se je pridružilo tudi 20 civilnih oseb. Konvoj so spremljali angleški vojaki na motorjih. Rupnik se je vozil z ženo v svojem avtu na koncu transporta. Pri Pliberku se je Vuk ustavil in v neki hiši vprašal, kaj se dogaja. Ljudje so povedali, da pripelje z jugoslovanske strani prazen vlak s tovarnimi vagoni. Vanje natrpajo vojake in jih peljejo v Jugoslavijo.

Krog Rupnika se je zbralo nekaj domobrantskih oficirjev. Naročil jim je, naj povedo domobrancem, kam je transport namenjen, in da naj se razbežijo. Oficirji so menili, da se zato, ker je vojne konec, ne more zgoditi kaj takega, kot se je v Kočevju leta 1943; dalje, da bodo morali partizani ravnati po mednarodnih zakonih; da so partizani tudi ljudje; in končno, da bodo oni, domobranci, doma lažje ušli. Nihče, razen nekaj malega izjem, ni tedaj pomislil ne na upor ne na beg.

Ko so domobranci sestopili s tovarnjakov, so jih začeli angleški vojaki počasi obkoljevati. Rupnik je povedal angleškemu majorju Winnu, ki je bil odgovoren za ta transport, da so ti vojaki domobranci, da jim je bilo rečeno, da gredo v Italijo, in da v Jugoslavijo ne gredo. Winn je odgovoril, da mora transport odpraviti, da ga ne zanima cilj transporta, da civilisti lahko odidejo. Tita je označil za dobrega človeka, zato se ni treba domobrancem ničesar bati. Rupnik se je skliceval na pismo, ki mu ga je pred nekaj dnevi poslal njegov oče gen. Rupnik. Temu je generalmajor Arbutnot zagotovil, da domobrancel ne bodo izročali partizanom. Major se za sklicevanje na angleškega generalmajorja ni zmenil. Ko so domobrancel že peljali na postajo, da jih vkrcajo na vlak, je pa major hotel tisto pismo. Vuka Rupnika in ženo je sklenil zadržati 24 ur.

Krener je poslal svojega šoferja Šego v Pliberk. Ta je vozil mali tovornjak takoj za domobranskim transportom. V Pliberku je videl, da Angleži

izročajo domobrancel partizanom. Vrnili se je v Vetrinje in to sporočil Krenerju in članom NO.

Proti večeru se je iz Pliberka, kamor je bil poslan v torek, vrnil dr. Janež in šel z Bitencem do NO. Zbrani so bili Basaj, Bajlec, Jelenc, Kranjc, Veble, pozneje je prišel še Zajec in pa oficirja Drčar in Tominc. Člani NO najprej niso verjeli, končno so pa le začeli verjeti Drčarju, Tomincu in Janežu. Sklenili so, da obvestijo vojake in civiliste v taborišču, da vozijo Angleži domobrancel v Jugoslavijo, in da jim svetujejo, naj se domobranci preoblečejo v civilno obleko; kdor te nima, naj pa pobegne. Basaj je o vsem Krenerja osebno obvestil.

Od višjih častnikov je ostal v taborišču samo še Krenerjev pomočnik polk. Vizjak. Z delegacijo NO so se na domobranskem štabu domenili, da oficirji zvečer vojakom povedo, kaj se dogaja. Ti naj se odločijo sami, ali bodo zbežali v gozd, ali se bodo preoblekli v civilne obleke in se pomešali med civilne begunce, ali pa se bodo začasno umaknili v Celovec ali kam v okolico.

Zvečer je poveljnik 1. domobrantskega polka maj. Cof sklical nekaj častnikov, jim povedal resnico o transportih, jih odvezal od prisege in jim rekel, naj gredo vsakdo svojo pot. To naj sporočijo tudi moštvu, predvsem tistim, ki so se v boju proti partizanom posebno izpostavljali. Četni poveljniki so svojim četam to sporočili. Okrog 500 domobrancel se je kljub opozorilom naslednji dan odločilo za transport z besedami: „Kamor so odšli drugi, gremo pa še mi.“

Četrtek, 31. maja

Predsednik NO Basaj je pisal prek dr. Jožeta Prešerna v Rim Kreku, da so vsi mislili, da so s prihodom v Celovec rešeni; začeli so navezovati stike z oblastmi, uredili taborišče, preuredili vojsko za življenje v taboru in urjenje, pisali vojaške spomenice, da bi Angleži razumeli domobrancel, in politične spomenice, da bi razumeli njihovo politično delovanje in trpljenje pod okupacijo — to poročilo so oddali šele danes, ker se je prevajanje zelo zavleklo. Niso mogli verjeti, da bi bili Angleži sposobni česa takega. Upajo, da ne bodo izročeni Titu še civilisti.

Sobota, 2. junija

Maj. Witt, ki je bil v sredo odgovoren za transport domobrancel v Pliberku in s katerim se je tam srečal Vuk Rupnik, je Vuku sporočil, da so nasilna vračanja v Jugoslavijo ustavljena.

(Nadaljevanje prihodnjč) ●

In vendar se jasni...

Dolgoletna partijska diktatura na Slovenskem je ubijala svoboden polt duha. Tudi pogled na zgodovino jesmel biti le tak, kakršen je ustrezal komunistični oblasti. Tako se je ljudstva prijelomnjenje, da so med drugo svetovno vojno komunisti s partizanstvom iskreno in uspešno vodili boj za narodno svobodo, druga stran pa da je zašla v kolaboracijo in izdajstvo.

Zdaj se glede tega jasni, miselnost se vztrajno sprošča in obrača. Stari propagandisti pa se obupno prizadevajo, da bi zavrl preobrat, ki ga morajo v strahu priznavati.

Tako je profesor zgodovine dr. Janko Pleterški objavil v ljubljanskem Delu članek, v katerem neprepričljivo predočuje, koliko je bilo pri nas nečastne kolaboracije. To ima očitno za potrebno, saj sam pravi, da „se je danes v veliki meri posrečilo slovensko javnost speljati na zmoten tir razmišljanja“ in da „kar precejšen del javnosti sprejema tezo, da je šlo za odločitev med dvema zloma, med fašizmom in komunizmom“. Ugotavlja, da je mnogim videti logično, da je bila izbira tistih, ki jih imenuje kolaborante, pravilna tudi v času okupacije in da so bili ti celo modrejši in daljnovidnejši pri ugotovitvi pravega sovražnika. „Ta logika se je pretihotapila v današnja politična razmišljanja“. Takeso torejskrbinosilca častnega znaka svobode, ki si ga je baje prislužil z znanstvenim razlaganjem revolucijske dobe.

Da ima za zaskrbljenost res razlog, potrjujejo raziskave javnega mnjenja. Anketa Dela je na začetku marca ugotovila, da 60 odstotkov ljudi meni, da NOB ni bil samo boj proti

okupatorju, ampak da je bil tudi ali samo socialistična revolucija. Na vlogo domobrancev gleda 43 odstotkov še vedno negativno, drugih 57 odstotkov pa vendar gleda nanjo pozitivno, nevtrarno ali vsaj negotovo. Med anketiranci, ki so mlajši od 45 let, jih je dalo domobranstvu negativno oceno samo 36 odstotkov. Pri mlajših sploh prevladuje stališče, da je bilo domobranstvo odgovor na teror revolucije, da je bilo običajna vojaška formacija v spopadu ali da je hotelo ohraniti staro ureditev in torej preprečevati naklepe revolucije. Da je treba kaznovati odgovorne za pvojne poboje, se je izreklo 44 odstotkov, 14 odstotkov pa ni vedelo odgovora. Takih, ki bi bili za kaznovanje ali mu ne bi vnaprej nasprotovali, je torej 58 odstotkov ljudi v Sloveniji. Med mlajšimi je odstotek teh seveda spet večji. Na vprašanje, kako naj se proslavi 50. obletnica „zmage nad fašizmom“, jih je le 12 odstotkov menilo, da opazno in poudarjeno, 22 odstotkov pa, da proslave sploh ni treba ali da naj bo čim manj opazna. Drugi predlagajo, naj se proslavlja zmerno. Vredno bi bilo ugotoviti, kaj pomeni izraz zmerno v tej zvezi.

Rezultati ankete se lahko različno vrednotijo. Nekateri bi morda več pričakovali. Vendar če se upoštevajo okoliščine, v katerih se je toliko časa oblikovalo javno mnjenje, zraven pa še, kdo je izvedel anketo, postane očitno, da zmaguje resnica. To potrjuje tudi onemoglo naprežanje nasilcev nekdanje absolutistične usmerjenosti, ki niso sposobni resne debate in samo še odvratno napadajo ali pa varljivo kličejo h krščanski ljubezni.

B. F. ●

Prigode mladega Wertherja

...Toda to še ni vse: ostra pisma si izmenjujeta tudi Drnovšek in nadškof dr. Alojzij Šuštar, ker vlada zameri Cerkvi „preveč trda stališča do državnih stvari“, Cerkev pa zahteva svoje imetje. Dopisujejo si tudi številni poslanci, velika zamera pa je zlasti med škofi in predsednikom države Milanom Kučanom: ko jih je namreč pred dnevi v zboru povabil na pogovor, da bi jih prepričal, da ni proslava ob 50. obletnici zmage nad fašizmom nič slabega, so mu gladko rekli, da na partijske sestanke že nekaj časa ne hodijo.

Danilo Slivnik
„Delo“, 11. marca 1995

O revoluciji v Sloveniji

Prešernov nagrajenec Alojz Rebuta v Delu (9. februarja):

Še tako velik narod, kot je francoski, v tistih letih ni razmišljal o tem, da bi začel — kot slovenska partija v Sloveniji — takojšen oborožen boj proti okupatorju. Smo bili Slovenci bolj junaški od Francozov, Dancev, Belgijcev, Nizozemcev, ki na takšno takojšnjost niso šli? Je bila tista takojšnjost v korist slovenskega naroda ali edinole partiji, da bi si prigrabila prvenstvo nad odporom in ga monopolizirala? Monopolizirala pa ga je, in to v svojo nečast, ko je prepovedala vsak odpor zunaj OF. To se pravi: če boš streljal na Nemca zunaj OF, boš izdajalec. Zato je bilo stališče tistih kristjanov, ki niso bili za partijsko takojšnjost (te ni spodbudila patriotska zavest, ampak napad Hitlerja na Sovjetsko zvezo in Stalinov SOS komunistom sveta), edino patriotsko.

In na Primorskem? Primorska je imela za sabo večdesetleten fašistični genocid in petdeset let popolnega kulturnega molka, kar je prineslo idejno in kulturno zaostalost. Tu je eden izmed razlogov, zakaj ni prišlo do večje diferenciacije. Da pa je partija kapilarno nadzorovala tudi Primorsko, dokazujejo umori nekaterih eminentnih katoličanov tudi na Primorskem. ●

Protest slovenske škofovske konference

Koprski ordinarij škof msgr. Metod Pirih je slovenske škofove, zbrane na svoji 21. redni seji v Ljubljani, 30. marca 1995, seznanil o žaljivi predstavitvi papeževega obiska na pustovanju v Ajdovščini.

Slovenski škofje smo zaradi tega dogodka zelo ogorčeni in najodločneje protestiramo proti poniževalnemu prikazovanju papeževega obiska.

dr. Alojzij Šuštar,
predsednik SŠK

Spominske prireditve v letu 1995

Slovenski spominski odbor, sestavljen iz predstavnikov katoliških organizacij za Slovence po svetu, Družine in Nove zaveze, je na zadnji seji v Ljubljani, 28. marca 1995, določil naslednje prireditve, ki bodo v Sloveniji ob 50. obletnici konca vojna, begunstva, poboja domobrancev in 5. obletnici demokracije v Sloveniji:

9. in 10. junij: znanstveni simpozij v Škofovih zavodih v Šentvidu v Ljubljani o vojnih in povojnih dogodkih v Sloveniji (organizira Teološka fakulteta);

18. junij ob 10. uri: maša za pobite domobrance in druge žrtve vojne na TEHARJAH;

20. junij ob 17. uri: slovesna maša škofa Kapellarija (ob maševanju nekaterih slovenskih škofov) v VETRINJAH;

23. junij ob 19. uri: slavnostna akademija v Škofovih zavodih v Šentvidu v Ljubljani. Pripravlja jo društvo Slovenija v svetu;

24. junij ob 10. uri: zahvalno romanje in slovesna maša Slovencev po svetu pri Mariji Pomagaj na BREZJAH. Mašo vodi škof msgr. Metod Piriš, škof za Slovence po svetu;

24. junij ob 18.30: maša za domovino v stolnici v LJUBLJANI, vodijo nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar;

25. junij — maša zadušnica za pobite domobrance in druge žrtve vojne v KOČEVSKEM ROGU, somašujejo slovenski škofje iz domovine in sveta, vodi nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar;

29. junij ob 20. uri: Resurrecturis, glasbeno-dramska uprizoritev na besedilo, vzeto iz Debeljakove Črne maše (sodelujejo, orkester, zbor in solisti), v Cankarjevem domu v LJUBLJANI. ●

18. decembra 1943. Še en posnetek s pogreba v Kočevju padlih domobrancev.

Domobranski ranjenci

Ivan Korošec

*Kakor dolg
mrtvaški sprevod,
je čakal vlak
živinskih vagonov
z ranjenci
za odhod.*

*Vagoni so bili
velike krste
brez žegnanih sveč
in vencev rož
za pokop
vseh naporov in zmag,
sanj svobode
in tisoče sreč,
ki so umirale
v živinskih vagonih
— velikih rakvah,
brez žegnanih sveč.*

*Ko pridrele so horde
svobode Stalina,
rane niso bile več bolečina;
bolele so psovke,
ponižanja,
laž,
maščevanje...*

*Lescé, Kranj, Ljubljana
in brezno.
Šli so samo skozi štiri
postaje,
pa jih je bilo štirinajst
živih ran križevega pota,
do globokega dna
težkega brezna.*

*Da bi streli
ne zbudili vasi,
so jih pokončevali
z noži
v skalnat tolmun.*

*S cementno ploščo
in odpadki
so pokrili zločin.
V breznu gnijoči
so bili z rdečim studencem
krvavi svobodi
živ opomin.*

1995 - petdesetletnica zmage

BRANKO ROZMAN

Mogoče bi za geslo praznovanja zmage nad nacizmom lahko tudi vzeli stavek iz zapisa Stanislava Klepa in Vitomira Grosa v Delu (15. decembra 1994):

„Zmaga zaveznikov v drugi svetovni vojni velja v svetu zmago nad tiranstvom. Toda za nas Slovence zmaga partizanov v okviru zaveznikov ni bila nobena zmaga nad tiranstvom, ampak absolutna zmaga tiranije.“

• *Kvislingi.* Franc Blatnik v Slovencu (10. decembra):

V pretekli dobi so bili kvislingi lahko samo pripadniki komunistične vojske. Izkoriščanje največje narodove nesreče (okupacije) za vsiljevanje tuje ideologije, ki se s svojo razpoznavnostjo (rdeča zvezda) in propagando identificira kot morilska, je izdajstvo in zločin, ki presega samo okupacijo.

Slovensko javnost (in zavest) so komunisti tako pohabili, da danes nemotno opazuje vse moralne salte in akrobacije njenih dolgoletnih pokroviteljev in ne zmore moči, da bi te ljudi postavila tja, kamor po vsej pravici sodijo, to je v Nürnberg.

• *Oprostite, da si drznem misliti drugače!* Ob dnevu samostojnosti Slovenije (26. decembra) je v Novi Gorici govoril predsednik Republike Slovenije. Med drugim je rekel, da...

— ...je bil nacifašizem najnevarnejše in najhujše zlo 20. stoletja. Nacifašizem je bil brez vsakega dvoma neizmerno zlo našega stoletja. A komunizem ni bil nič manjše zlo. Da ni gospod tega zla, ki je Slovencem povzročil med vojno in vsa leta po njej toliko gorja, omenil niti z besedico, je popolnoma razumljivo.

— ...je bilo „slovensko partizansko gibanje velik del protifašističnega gibanja, upora in boja, na kar smo lahko Slovenci upravičeno ponosni“. Da je bil slovenski partizanski boj od samega začetka revolucija, ne more biti nikomur neznano. Da je ta revolucija odstranjevala vse, ki njenega te-

Po obisku slovenske Vandeje

Alojz Rebula o Slovencih v Argentini

Pisatelj Alojz Rebula je obiskal slovensko skupnost v Argentini leta 1992 za „teden slovenske kulture“ v Buenos Airesu. Po vrnitvi na Tržaško je strnil doživetje naše skupnosti v članku „Po obisku slovenske Vandeje“ v Družini (št. 32, 1992). Članek „500 katekizmov“ pa je napisal v Družino (1994, št. 5), ko je zvedel, da je delegat za slovensko dušno pastirstvo v Argentini dr. Alojzij Starc naročil iz Ljubljane 500 novih Katekizmov katoliške Cerkve, čeprav so si naši ljudje tukaj takoj oskrbeli tudi katekizem v kasteljanskem jeziku.

Če hočeš v polnosti „okusiti“ argentinško Slovenijo, ne smeš priti tja, na tisti edinstveni otok narodne in verske zavesti, iz matične Slovenije. Priti moraš iz kakšnega prikazenskega zamejskega prostora, kjer neka kakšna primitivna narodna polzavest proslavlja Titovo stoletnico, za slavnostnega govornika pa vabi Mitjo Ribičiča...

rorja niso sprejemali, tudi ne. Kako je mogla biti revolucija del demokratičnega gibanja, ostaja uganka, ki je nihče ne more razrešiti, tudi tisti ne, ki to trdi. Biti na revolucijo ponosen? Zgodovina bo zatrdila prav nasprotno.

— ...,da se ne gre spraševati po motivih, ki so največji del Slovencev opredelili za upor pred okupatorjem, del pa za tvegano čakanje ali kolaboracijo, saj je vse to zgodovina. Pustimo ob strani trditvi o „največjem delu“ in o „kolaboraciji“, ki sta vsaj sporni, če že ne kaj več. Kar pa zadeva motive, je treba reči, da so prav ti bistveni za razumevanje, zakaj so se med vojno nekateri odločili tako, drugi pa drugače. Kdor je vedel, da gre pri „NOB“ za revolucijo v imenu Stalina, kar so revolucionarji od vsega začetka razglašali, in kdor je malo poznal Stalinove zločine, tisti se revoluciji na noben način ni mogel pridružiti.

• *Zmaga premagancev — poraz zmagovalcev.* Pod tem geslom naj bi po predlogu slovenskih demokratično usmerjenih ljudi praznovali petdesetletnico konca vojne in revolucije ter začetka partijskega totalitarizma. Sporočilo gesla postavlja stvari na svoje mesto in s tem ustvari podlago za spravo. Tiste, ki so zmagali z nasiljem, so dejansko premagali tisti, ki so se jim uprli in so zato večinoma končali v podzemlju. Ali pa bodo zmagovalci zmogli toliko moči za resnico? ●

Narodna in verska zavest...

Ti dve vrednoti se, kot je znano, lahko sprevržeta — kot vse, kar je človeškega — v protivrednoti: nacionalno čustvo v šovinizmu, versko prepričanje pa v fanatizmu. Ostaja pa dejstvo, da brez njih ne moremo doživeti svoje človeške polnosti. Brez naroda si brezdomec na zemlji, brez vere si brezverec v svetu duha. Gre za to, da obe vrednoti živimo v čim večjem psihološkem in družbenem ravnesju. Vera in narod nam lahko postaneta nekaj naravnega in domačega, kakor drevesa okrog nas ali oblaki nad nami.

Trinajst ur poleta daleč, onkraj Atlantika, pod ekvatorjem, sem srečal neverjetno Slovenijo, ki še s polnimi pljuči živi iz teh dveh vrednot.

Narodna zavest...

Za krmilom avtomobila fant, rojen v Argentini, ki njegovi sproščeni slovenščini pripeva s svojim narečjem Poljanska dolina... Na dvorišču doma v Ramos Mejiji cementirani relief Slovenije, ki mu je treba spet vpisati imena hribov in dolin, potem ko jih je vreme izpralo... Čudovite buenosaireske sobote, ko prostovoljno in neplačano slovensko šolstvo polni razrede po vseh slovenskih domovih, od otroških vrtcev prek nižješolcev (ko sem stopil k njim, jim je profesor razlagal Vodnika) in maturantov... Dveurna sobotna radijska oddaja v srcu Buenos Airesa, na luksuzni Avenidi Santa Fe, oddaja, ki jo poslušajo tisoči, desetisoči... Navzočnost slovenskih imen v španskem oceanu — od Pico Esloveno, nezavzetnega skalnatega obeliska v Andih, ki ga je zavzel slovenski planinski zanos, do Avenida República de Eslovenia v Castelarju... Na knjižnih policah slovenskih razumnikov med tujimi knjigami tudi Slovar slovenskega knjižnega jezika, tudi Kocbek; tudi Janša... Da ne govorim o kakšnem še zanesljivejšem dokazu narodne zavesti, o kakšni družini z desetimi otroki...

In vse to brez kakšne manjšinske zakompleksiranosti, v državljanski

sproščenosti, s katero si Slovenci poleg slovenske zastave izpostavljajo belosinjno argentinsko in ob slovenski himni pojejo argentinsko. Cesarsko španščino pa govorijo s samozavestno sproščenostjo, tudi če gre za tribuno v velikem kulturnem centru San Martín. Ti Slovenci so namreč vzljubili Argentino, kakor jaz, manjšinec, nisem vzljubil Italije.

Ostanek slovenskega Izraela tam ob svoji babilonski reki, ob Río de la Plata, ni obesil plunk na vrbe. Pel je naprej, a tudi zidal.

Nekaj duhovnikov in literatov: tako nekako sem si podzavestno predstavljal argentinsko Slovenijo: nekaj okleščene in abstraktnega. A mi je bilo dovolj odpreti slovenski telefonski imenik (tudi svoj telefonski imenik ima ta prezanimiva Slovenija), da sem zaznal tam popoln organizem, utripajoč v široki socialni razvejnosti. V tisti miniaturi Sloveniji najdeš vse poklice in sloje — najdeš arhitekta in pilota, polboheemskega slikarja in tovarnarja, krovnica in inženirja, ki je deloval na Antarktiki, zlatarja in visoko damo, ki vabi na obed urednika vodilnega dnevnika La Nación.

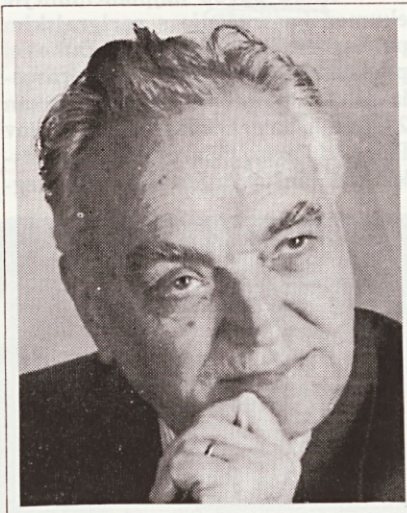
Je naredila ta čudež — kako drugače najimenujem pojav, kakršnega na primer številnejši Hrvati ne poznajo — narodna ali verska zavest? Odločno mislim, da ga je naredila predvsem vera, vera, s katero je ta slovenska Vandea prišla čez ocean. Dajati ob nizkem standardu narodni davek, zgraditi brez vsake državne podpore vrsto veličastnih domov — med njimi kakšnega razkošnega kakor v San Justo —, udeleževati se za ceno dolgih voženj po tem brezmejnem vlemestu kulturnih prireditvev — takšna požrtvovalnost more vznikniti iz globin, kjer izvira Kristusov vrelec, oni, ki teče v večno življenje...

Ni bilo naključje, da so slovenski domovi zrasli na krajih, kjer so se spočetka Slovenci, vrženi v to tuje prostranstvo, zbirali pri nedeljskih mašah. Argentinska Slovenija je dejansko zrasla okrog krščanskega oltarja. Dokončen dokaz, kakšno vlogo je odigrala verska zavest — ne kakšna blodna marksistična razrednost — pri nastanku tragične slovenske protirevolucije. Po enem drugem prav tako zgovornem dokazu — po kupih rožnih vencev, odmetanih ob jamah v Kočevskem Rogu.

Potrjena narodna in krščanska vrednota — to brašno mi je dala argentinska Slovenija na pot nazaj. In kakšno boljšo perspektivo naj človek pokaže evropski Sloveniji kakor ti dve vrednoti v času rastočega brezvrednotenja? ●

500 Katekizmov

ALOJZ REBULA

Toliko — petsto — jih je, če je moja informacija točna, naročila slovenska Argentina, namreč ne pršutov ne Avsenikovih plošč, ampak novih Katekizmov katoliške Cerkve.

Slovenski Trst — z vsem svojim manjšinskim aparatom, šolstvom, gledališčem, športom — ne vem, če jih bo naročil petdeset, čeprav je tržaških Slovencev približno štirikrat več, kot je argentinskih.

Ta številčna razlika navaja človeka k razmišljanju ne samo o slovenski vernosti, ampak o slovenski situaciji nasploh, o širši slovenski usodnosti.

Prva misel, ki se ponuja, je poklon ne samo vernosti argentinskega Slovence, ampak bivanjski pristnosti te njegove vernosti.

Vera mu je postala eksistencial do take mere, da mu je osmislila življenje na dveh temeljnih ravneh: v njegovi zvestobi slovenstvu in v njegovem biološkem razcvetu.

Brez te vere pač ne bi bilo argentinskega slovenstva, saj se je to slovenstvo strnjevalo okrog cerkve in katoliških domov. Brez te vere prav tako ne bi bilo pravičnih družin s patriarhalnim številom otrok.

Je torej „laični“ tržaški — in siceršnji — Slovenec v svoji mlačni narodni zavesti in v svoji biološki degeneraciji, s svojim edinčkarstvom, kulturnejši, razvitejši, bolj prosvetljen? Bolj napreden, če hočemo uporabiti magično besedo vseh progresizmov?

Toliko v premislek, do kakšne mere zna biti vera, če je res živeta, tudi bivanjsko učinkovita: lahko je prva ohranjalna sila nekega naroda. In kako odklanjanje

vere pelje v kulturni in biološki upad.

A omenjena številka sili človeka tudi v zgodovinski razmislek, saj predstavlja zanimivo dokaz „a posteriori“, kot se reče. Če neka majhna in razpršena skupnost 40 let po odselitvi iz domovine naroča 500 izvodov Katekizma, s tem dokazuje tudi, kje tiči zadnji razlog njene odselitve. Dokazuje, da je proti komunistični revoluciji ni poglana predvsem kakršnakoli razrednost — kakor se je glasila marksistična krilatica —, ampak njena vernost. Leta 1941 je v globini slovenske psihe šlo predvsem za vero ali nevero. Komunistična partija je izvajala odpor osrednje Slovenije predvsem s tem, da je — s svojim idejnim brezboštvom na eni strani in s svojim terorizmom na drugi — dregnila v njen najintimnejši živec, v njeno versko zavest in jo ogrozila (da je grožnja bila več kot realna, so dokazala sledeča besno protikrščanska desetletja, kolikor je bilo sploh treba to po Stalinovi praksi dokazati...).

Pustimo — po mojem tragično — vprašanje, kako, v kakšni meri politične smotrnosti se je ta odpor potem izrazil. Ostanimo pri ugotovitvi, da se je proti stalinski revoluciji vzdignila predvsem slovenska krščanska zavest. Danes pa ta ista krščanska zavest kaže svojo ne samo duhovno — in kulturno —, ampak tudi narodno-tvornost, in to v nepredstavljivo težkih razmerah modernega latinskoameriškega Babilona.

Se bo mogla ta zavest tako obdržati tudi v mali, še dokaj podeželski in provincialni Sloveniji? To bi si moral želeli ne samo vsak kristjan, ampak vsak Slovenec, ne glede na njegov nazor, kolikor mu res gre za preživetje lastnega naroda.

Da človek ne more biti Slovenec, če ni katoličan, si danes ne bi upal trditi noben katoličan. A upal si bi trditi nekaj drugega: da je Slovenec, ki ne privoščiči življenja slovenskemu krščanstvu in ki bi najraje videl to krščanstvo izbrisano, čudno okrnjen, polovičen, izkrivljen Slovenec. Saj bi to pomenilo, da svojemu narodu ne privoščiči njegove najboljše ne samo duhovne, ampak tudi narodotvorne sile. Če pa takšne lastnosti krščanstvu ne prizna, ostane vprašanje: s čim bo krščanstvo v tej vlogi nadomestil, potem ko je njegov domnevni nasledek, marksizem, izhlapljal?

Kakšno obupno početje, iskati alternativo Kristusu...

(Vendar pa je to iskanje še vedno milost. Tista „črna milost“, o kateri govori Fulton Sheen. Smrtna senca se začne, ko tudi tega iskanja ni več...) ●

Papež Janez Pavel II. v letu 1995

Papež Janez Pavel II. je s svojim najdaljšim pastoralnim potovanjem od 11. do 12. januarja po Aziji in Oceaniji skušal tudi dokazati, da si je resnično opomogel po operaciji kolka aprila 1994. Na mednarodnem srečanju verne mladine v filipinski prestolnici Manili ga je čakalo dva milijona ljudi. Na drugih postajah njegovega že 63. potovanja na tuje so bili le krajši postanki: v Papui-Novu Gvineji, Avstraliji in Šri Lanki so bile v ospredju razglasitve blaženih.

20. in 21. maja bo obiskal Prago in Olomouc, kjer bo razglasil za svetnika Jana Sarkandra. V začetku junija se bo odpravil v Belgijo, kjer bo razglasil za blaženega „apostola gobavcev“ Damijana de Veustra. Ta obisk bi moral biti že lani. 1. in 2. junija je na programu Slovaška.

Janez Pavel II. bo po slovesnem sklepu sinode, posvečene Cerkvi v Afriki, sredi septembra predvidoma obiskal po eno afriško državo z angleškim, francoskim in portugalskim govornim jezikom. Novembra bo potoval v New York in govoril na sedežu OZN ob 50. obletnici ustanovitve te izredno pomembne mednarodne organizacije, obisk pa bo združil še s kratkimi postanki v nekaterih ameriških škofijah v Novi Angliji. Tudi ta obisk je bil načrtovan za lansko jesen.

Poleg omenjenih obiskov zunaj Italije bo še nekaj pomebnih znotraj meja te države. Mednje je treba zlasti prišteti obisk 29. in 30. aprila v Trentu. Po eni strani zaradi 450. obletnice tridentinskega koncila, po drugi pa, ker bo razglasil za blaženega „staroavstrijskega“ tridentinskega škofa iz 19. stoletja Giovannija N. de Tschidererja.

V Rimu pa bo najpomembnejše ekumensko srečanje s carigradskim patriarhom Bartolomejem I. Duhovni poglavar 350 do 400 milijonov pravoslavnih kristjanov bo prišel v Vatikan 29. junija, na praznik svetih apostolov Petra in Pavla. Opazovalci ekumenskih dogajanj upajo, da bi ta obisk uteg-

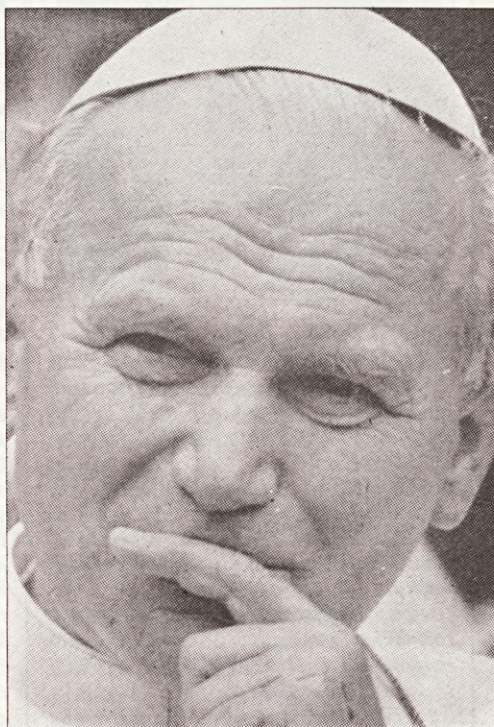
okrožnico o ekumenizmu.

Opazovalci pričakujejo tudi okrožnico o zavarovanju življenja pa še razne pobude in pozive k miru, spoštovanju človekovih pravic, verske svobode ter duhovni pripravi na leto 2000.

Janezu Pavlu II. kot tudi „vaticanski diplomaciji“ povzročajoše naprej velike skrbi vojna v BiH in napetosti na Bližnjem vzhodu. K razrešitvi bosenske krize bi morebiti tudi pripomogli novi stiki s srbskim pravoslavnim patriarhatom v Beogradu. Velikega pomena za katoliško-pravoslavne odnose bo zlasti naslednji krog uradnega teološkega dialoga septembra 1995 na otoku Patmosu ob veliki slovesnosti v čast apostola Janeza.

Glede Bližnjega vzhoda se vaticanski diplomati ta čas posvetujejo o vzorcu prihodnjega statusa mesta Jeruzalema. Rim se oddaljuje od stare zamisli, da bi bil „odprto mesto“ in zanj zahteva predvsem takšen mednarodni položaj, da bo romarjem omogočen prost dostop do svetih mest. S papeževim obiskom v Sveti deželi, kamor ga je povabila izraelska stran, v letu 1995 ni računati. Prav tako ne z obiskom v Gazi, kamor ga je povabil palestinski voditelj Jaser Arafat.

Kot že pri septembrski mednarodni konferenci o svetovnem prebivalstvu in razvoju v Kairu bosta papeževa in vaticanska pozornost letos usmerjeni tudi na vrhunsko srečanje o socialnem razvoju marca v Kopenhagenu in svetovno konferenco o ženi septembra v Pekingu. Papeževa poslanica za svetovni dan miru (1. januarja 1995) ni naključno nosila gesla: Žena, vzgojitejca za mir. ●

nil pomeniti „prelom“ v dialogu med katoliško in pravoslavno Cerkvijo po letu 1989, odkar mu namenljajo posebno pozornost. Uspeh pa pomeni že sama napoved patriarhovega obiska, saj to pomeni tudi privolitev ostalega pravoslavnega sveta. Pred tem srečanjem, verjetno o veliki noči, bo papež objavil

Alojz Rebula — Prešernov nagrajenec

Letošnjo Prešernovo nagrado sta prejela filmski režiser Matjaž Klopčič in tržaški pisatelj Alojz Rebula. Rebula je prejel nagrado za svoje življenjsko pisateljsko delo. „Alojza Rebulu uvrščata literarna kritika in znanost med vrhunce sodobne slovenske proze od leta 1960, ko je izšel njegov prvi roman *Senčni ples*. Že tedaj je pisatelj izpostavil bistvene probleme, ki si jih zastavlja sodobni posameznik, bodisi o smislu bivanja ali vprašanju — identitete v specifičnem nacionalnem in socialnem okolju,“ je med drugim rečeno v utemeljitvi Prešernove nagrade.

Jože Zadravec, urednik Družine, pravi, da je nagrada venec za tisto neugasljivo žejo po pravici, žgoče hrepenenje po resnici, pravici, filozofski in duhovni tradiciji Evrope, po jeziku poudari Rebulovo premočrnost, pripetost k temeljnim vrednotam človeka, naroda, človeštva in njegov krščanski eshatološki sestav vrednot.

Čestitkam k visoki nagradi se pridružuje tudi Duhovno življenje.

MISLI k nedeljskim mašnim

**berilom
v MAJU**

STANKO FAJDIGA

4. velikonočna nedelja Nedelja duhovnih poklicev 7. maj

Skupnost vernih je danes poklicana k molitvi. Ta skupnost so ovce s pastirjem — vstalim Kristusom. Temu zvesto sledijo, poznajo njegov glas in se mu pustijo voditi sredi nevarnosti tega sveta. Nepripravljeni bomo, če si bomo zatiskali oči pred temi nevarnostmi in mislili, da se jih bomo lahko sami ubranili. Kristus — pastir nas vodi „k virom življenja“, ki je njegova beseda. Vir življenja so tudi njegovi zakramenti, ki nas ozdravljajo in povezujejo z njim. Podoba črede označuje edinost. Podobno kakor pastir zbira razkropljene ovce, združuje Jezus razkropljene ljudi v skupnost svojih učencev. Edinost uresničuje tudi vsakdo od nas: kolikor premaguje in zmaga vse vzroke ločevanja, tudi najbolj skrite. Tako se vsi skupaj približujemo edinosti, ki jo želi Jezus.

Apostoli oznanjajo evangelij poganom

Berilo iz Apostolskih del (Apd 13, 14. 43-52)

Kršćanstvo ni samo za izbranec, tudi ne samo za določene narode. Jezus je prišel, da bi odrešil vse ljudi. Nikogar, ki je pripravljen sprejeti oznanilo, ne izključuje. Vsakogar, ki ga sprejme, se iskreno veseli. Iskreno se veselijo tudi vsi, ki na novo odkrivajo vrednost krščanstva. Naj bomo do njih nezaupljivi? Mar jim bomo zavidali njihovo veselje? Se bomo še vedno zapirali samo med cerkvene zidove? Ne. Kajti z zapiranjem in izključevanjem tvegamo lastno izključitev.

Kristus nas vodi k živi vodi

Berilo iz knjige Razodetja (Raz 7, 9. 14b-17)

Pisatelj knjige Razodetja odstira pogled v nebesa, kjer so zbrani ljudje iz vseh narodov. Mnogi med njimi so dosti trpeli. Danes, na nedeljo duhovnih poklicev, pomislimo samo na tolike misijonarje in misijonarke ter na mučence po vseh deželah sveta. Jezus vsem daje večno življenje. Ali ni to tudi za nas vir upanja, veselja in poguma, da se vedno znova odločamo zanj?

Dobri pastir daje večno življenje

Iz svetega evangelija po Janezu (Jn 10, 27-30)

„Veraje iz poslušanja,“ pravi Svetopismo. Današnji evangelij predstavlja kristjane kot tiste, ki „poslušajo“ Jezusov glas. V „poslušanju“ bodo postajali eno z Jezusom, kakor sta Jezus in Oče eno. Tudi duhovni poklici zorijo iz poslušanja. Da nekdo lahko

posreduje in oznanja božjo besedo, jo mora najprej sam poslušati. Ali zares poslušamo Jezusa?

5. velikonočna nedelja 14. maj

Pavel utrjuje v veri prve učence **Berilo** iz Apostolskih del (Apd 14, 21-27)

Odlomek iz Apostolskih del opisuje zaključek prvega Pavlovega misijonskega potovanja. Prva Cerkev se je že močno razširila. Tiste, ki so sprejeli vero v Jezusa, je potrebno v veri utrditi. Zato Pavel naredi troje: 1. vernike poučuje (katehizira) in spodbuja k vztrajnosti, 2. postavlja starešine, ki naj posamezne krščanske skupnosti vodijo in skrbijo za povezanost z drugimi in 3. zanje moli: priporoča jih Bogu. Verski pouk, sodelovanje s „starešinami Cerkve“ in molitev so še danes tri nerazdeljiva in nujna področja prizadevanja vsakega od nas.

Veselje v nebeškem Jeruzalemu

Berilo iz knjige Razodetja (Raz 21, 1-5a)

Današnje berilo spada v isti del knjige Razodetja, ki opisuje popoln in dokončen poraz zla. Kakor je greh človeka pahnil v trpljenje in smrt, tako ga Kristusovo odrešilno delo dviga in prenavlja. Opis je nasprotje prvih poglavij Svetega pisma, ki govorijo o prvem grehu: namesto nezaupanja se med Bogom in človekom spet vzpostavi zaupanje, namesto trpljenja in smrti zavladata veselje in življenje. Vsak, ki iskreno veruje, to doživlja še danes.

Nova zapoved medsebojne ljubezni

Iz svetega evangelija po Janezu (Jn 13, 31-33a. 34-35)

V čem je Jezusova slava? V čem je njegovo razodetje? In — v čem je naše odrešenje? Odgovor je gotovo: v neizmerni in zvesti božji ljubezni. Zato razumemo, zakaj Jezus o svojem trpljenju in smrti govori kot o „proslavljanju“ in „poveličevanju“: razodeva (svojo) božjo ljubezen. Prav ljubezen je tudi znamenje odrešenja in resnične pripadnosti Jezusu. Ne samo zapoved — to je naše odrešenje!

6. velikonočna nedelja

21. maj

Sveti Duh odloča po apostoli

Berilo iz Apostolskih del (Apd 15, 1-2. 22-29)

Kakor tisti prejšnjo nedeljo, tako tudi današnji odlomek iz Apostolskih del priča o hierarhični organizaciji prve Cerkve. O nekaterih vprašanih, ki so pomembna za Cerkev, ne more odločati samo Cerkev v določenem kraju, ampak skupno z drugimi. Gre torej za vprašanje skupnosti. Kristjani smo povezani v skupnost in zato smo poklicani k odprtosti in razumevanju za celotno skupnost.

Sijaj nebeskega Jeruzalema

Berilo iz knjige Razodetja (Raz 21, 10-14. 22-23)

Današnji odlomek iz knjige Razodetja se opira na Ezekijelovo videnje obnovljenega Jeruzalema (prim. Ezk 40-48). Ni pomemben načrt mesta, ampak novi Izrael in nova odrešitvska skupnost. Jeruzalem kot kraj, kjer je stal tempelj, skrinja zaveze in kot glavno mesto s kraljem, božjim poslancem, je bil simbol vseh božjih obljub. Opis hoče poudariti popolnost „novega Jeruzalema“ — nove odrešitvske skupnosti, ki je odprta za vse ljudi (štiri strani sveta). Je nadaljevanje stare zaveze (12 rodov) in temelji na poslanstvu dvanajstih apostolov. Svetišče ni več potrebno, ker v skupnosti prebiva sam Bog.

Sveti Duh nas uči evangelij

Iz svetega evangelija po Janezu (Jn 14, 23-29)

Jezus se poslavlja. Odhaja k Očetu. Vendar svojih ne zapušča. Če bodo spolnjevali njegove besede, bo skupaj s svojim Očetom navzoč med njimi. In kako bodo mogli spolnjevati njegove besede? S pomočjo Svetega Duha. On jih bo učil in spomnil vsega, kar jim je Jezus povedal. Tudi sami

prosimo: daj nam svojega Svetega Duha, da bomo tvojo besedo spoznali, jo spolnjevali in te tako prav ljubili.

Gospodov vnebohod

28. maj

Kristus „zmagovalec nad smrtjo se je dvignil v nebesa. Ni nas zapustil v naši človeški bedi, temveč daje udom svojega telesa upanje, da bomo prišli tja, kamor je odšel on, naša Glava in Začetek“. To, kar slovesno molimo v hvalospevu, si moramo vsak dan staviti pred oči v življenju. Kot člani skrivnostnega Kristusovega telesa smo tudi mi na neki način navzoči pri Očetu, kjer je on Glava telesu, ki mu pripadamo. Upamo na odrešenje in na večno slavo, ker jo je On dosegel za nas. „Ni nas pustil v naši bedi“ — pravi hvalospev — darovana nam je milost Kristusa, ki nas pričakuje, da dozorimo za enako slavo. V njem, Sredniku, smo tudi že povezani z Bogom. Pričakovati ga moramo z zaupanjem in delavnostjo. Delavnost pomeni prizadevanje živeti tako, da bomo vredni sprejema v slavo vsotalega Kristusa.

Vpričo njih se je vzdignil

Berilo iz Apostolskih del (Apd 1, 1-11)

Krščanska vera je razpeta med preteklost in prihodnost. Po eni strani pomeni spominjanje preteklih zgodovinskih dogodkov našega odrešenja, po drugi strani pa je vsa obrnjena v prihodnost, ko s hrepenenjem pričakuje Kristusov prihod v slavi. Oboje — spominjanje in upanje — je potrebno tako kakor sta nam za hojo potrebni obe nogi. Tudi nam veljajo besede angelov: „Kaj stojite in gledate v nebo?“ kakor da pred nami ni nič, kakor da je vse končano! Izpovedujemo vero v drugi Jezusov prihod.

Posadil ga je na svojo desnico v nebesih

Berilo iz pisma apostola Pavla Efežanom (Ef 1, 17-23)

Apostol Pavel na začetku svojega pisma prosi Boga, naj da Efežanom spoznati upanje in veličino svojih obljub. To spoznamo v Jezusu, v katerem se je že uresničila božja vsemočnost. Bog ga je obudil od mrtvih in

mu dal svojo moč. Tudi „naše življenje je s Kristusom skrito v Bogu“. Vstali Jezus, božji Sin, je temelj našega življenjskega upanja in veselja.

Jezus blagoslavlja apostole in gre v nebo

Iz svetega evangelija po Luku (Lk 24, 46-53)

Jezus sicer od svojih učencev odhaja, vendar jih ne zapušča. Obljublja jim Svetega Duha — Moč z višave, da bodo mogli spolniti poslanstvo, za katero jih je izbral. Na svetu ostajajo kot priče vsega, kar se je zgodilo, in kot nosilci veselega sporočila spreobrnjenja in odpuščenja grehov med vsemi narodi. Od tedaj naprej so tudi naše oči uprte v nebo, od koder nam prihaja „Moč z višave“.

IZ SLOVENIJE

Maše za papeža

Slovenski škofje so ob duhovni pravi na obisk Janeza Pavla II., ki namerava obiskati Slovenijo maja ali junija leta 1996, naročili, naj vsi slovenski duhovniki po svetu opravijo sveto mašo za papeža na njegov rojstni dan, 18. maja letos. Priporočajo tudi, naj verniki molijo za svetega očeta in njegov obisk.

V Mariboru gradijo Andreanum

Mariborska škofija gradi nove prostore za teološko fakulteto in Škofijsko teološko knjižnico, za Dom duhovnikov (upokojenih, bolnih, ostarelih), za stanovanje upokojenih bogoslovnih profesorjev in za škofijske pisarne in pastoralne ustanove. Nova stavba se bo imenovala Andreanum, ker je sv. apostol Andrej glavni zavetnik mariborske škofije.

Stavba bo stala na dvorišču škofije in stolnega župnišča ob Slovenski ulici.

Marija v zakonu in družini

VITAL VIDER

Vsa Marijina veličina izhaja iz njene nega božjega materinstva, torej iz njene nega ženstva, ki ga je prostovoljno posvetila božji službi, ko je nekega dne dojela, kaj Bog konkretno od nje hoče. Še tako nenavadna, nepričakovana pota, ki so jo čakala, je niso odvrnili od volje in veselja, da tako izpolni svoje življenjsko poslanstvo žene in matere.

Nihče izmed vas, ki ste poročeni, ne uide neštetim presečenjem v svojem zakonskem in družinskem življenju. In marsikdo je že rekel, da se ne bi poročil, ko bi prej vedel, kakšne težave ga bodo doletele. Pa sta vendar pravilna Marijina misel in ravnanje, ko ji je bil napovedan „meč, ki bo presunil njeno dušo“ (Lk 2, 35) v njenem zakonskem in družinskem življenju, da je vendar z veseljem in neomajno vztrajnostjo šla po tej poti naprej. Kjer je bil Kristus, tam je hotela biti tudi ona. In če Kristus ni ušel križevemu potu svojega življenja, tudi Mariji ni prihajalo na misel, da bi se mu izmaknila. „Zgodi se tvoja volja,“ je bilo njeno življenjsko geslo. Doživljala je vso težo materinstva, a še prej zapletenost zakonskega življenja, ko ni vedela, kako naj razloži ljubljenemu Jožefu izredno dogajanje v sebi. Srečevala je skrivnostna dogajanja, ki jih ni razumela. Edino, kar je v takih trenutkih mogla, je bilo, da jih je hranila v svoji notranjosti in o njih premišljevala skupaj s svojim možem Jožefom. Kaj šele, ko je razmeroma kmalu postala vdova, ko je torej ostala čisto sama in je morala postati mati obešenca na križ, po nedolžnem na smrt obsojenega Sina. Pa je vendar njena duša „poveščevala Gospoda“, posebej seveda takrat, ko je s Sinovim vstajenjem doživljala s svojim ženskim in materinskim izkustvom vso veličino in dobroto božje previdnosti, ki končno zmaguje, osvobaja in osrečuje.

Naše slovenske matere so bile že od nekdaj častilke božje Matere, posebej z nazivom Žalostne. Pa ne zato, ker bi

bile črnoglede, saj so prav one večkrat tiste, ki v domu vedrijo; niti zato, ker bi jemale zakonsko in družinsko življenje kot nekaj nelepega. Vedo le in doživljajo, da je življenje nasploh, kaj šele v zakonu in družini, zelo zahtevno, polno težav in mnogokrat skrivnosti, ki

jih lahko prenesejo samo z zaupanjem v Boga in njegovo ljubečo previdnost, iz katere je živela tudi sama božja mati Marija.

V Mariji so gledale tudi vzor vzgojiteljice, ki je znala s svojo žensko naravo — s svojim neposrednim spoznavanjem, ki zna brez razmišljanja in dokazov uganiti in slutiti stvari — vzgajati otroka Jezusa, razumeti moža Jožefa ter svetovati ljudem okrog svoje družine. Morala je biti enkratna, edinstvena žena, saj nikdar v njeni misli,

besedi ali dejanju ni bilo sence zla, hudobije, nepotrpežljivosti, naveličanosti, jeze, užaljenosti, skratka nobene sebičnosti. Kakšna žena, kakšna mati, kakšna vzgojiteljica, kakšna sosedka in znanka ter sorodnica, kakšna svetovalka in prijateljica s svetim Jožefom drugim poročenim! A tudi kakšna molilka, kakšna hišna svečenica! Kako je znala gojiti družinsko bogoslužje, ko je skupaj z Jožefom in Jezusom kazala svoje navdušenje nad čudežnim Bogom, ki jim je „storil velike reči“, svoje zaupanje vanj, „ki je mogočen in je njegovo ime sveto“ (Lk 1, 49), svojo ljubezen do njegove volje, „ki povišuje nizke“.

Privsem tem pa ni bilo dela, ki ga ne bi opravila preprosto, človeško, žensko in ljubeče ter z veseljem: pometala je, kuhala, prala in šivala, pomivala, pospravljala, se igrala z otrokom in se posvečala možu ter mu pomagala pri delu, ga spodbujala, brala Sveto pismo, bila v ljubeči bližini Jožefa in Jezusa, se veselila, obiskovala z družino sosedo, počivala.

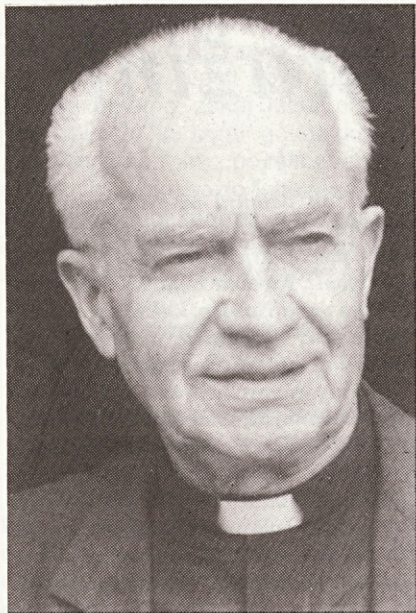
Res, veličina človeka ni v tem, kaj dela, ampak kako. Njegova vrednost v bistvu ni odvisna od okolja, v katerem živi, ampak od notranjosti, od srca, od duše, od vere, od njegovega osebnega ljubezenskega odnosa do Boga in človeka.

Zato ni čudno, da so verne družine od nekdaj na neki način čutile sredi svojega doma ne samo skrivnostno navzočnost Jezusa, posvečevalca zakonskega in družinskega življenja, ampak tudi Marije. Saj kjer je Jezus, tam je tudi Marija in Marija je odlična pot k Sinu Jezusu. Zato so — poleg križa — v vernih družinah vedno čutili potrebo tudi po Marijini podobi. Zadnje čase tudi vedno bolj skrbijo, da bi bila ta slika primerna osebi, ki jo predstavlja.

Marija, žena in mati, razumeš nas in želiš biti med nami. Želimo te posnemati v tvojem ljubečem izpopolnjevanju Očetove volje tudi sredi družinskega življenja. ●

Zlatomašnik JOŽE GUŠTIN

Vprašanja je stavil Jože Škerbec

Prosim te, da bi povedal nekaj iz svoje mladosti: Kdaj in kje si bil rojen in v kakšni družini? Kje si se šolal? Ali si bil v srednješolskih letih član kake organizacije? Kaj te je nagnilo, da si se odločil za duhovniški poklic?

Rojen sem bil 17. aprila 1919 na Gornjem Mokrem Polju, župnija Šentjernej na Dolenjskem. Do župnijske cerkve smo imeli eno uro hoda. Imeli smo srednje veliko posestvo, ki obstaja še danes in ga opravlja najmlajši brat. Oče je bil tudi čevljar in se je temu delu posvečal zlasti pozimi, ko je na kmetiji manj dela. Bilo nas je dvanajst otrok in sem jaz drugi po starosti. Živi nas še šest. Med vojno in komunistično revolucijo smo veliko trpeli. Mlajšega brata Janeza so partizani že v poletju leta 1942 odvedli v gorjanske gozdove in so ga po večdnem zasliševanju in mučenju ustrelili. Najstarejši brat Franc je bil od začetka vaški staržar in potem domobranec (ofircirski poročnik), ki se ob koncu vojne že ni mogel z domobranci iz novomeške okolice prebiti na Koroško. Večina so ostali doma in se skrivali do prve amnestije, ko so se prijavili oblasti. Vse so pridržali v zaporih in jih postopoma noč za nočjo razvažali do različnih jam zunaj Novega mesta in tam postrelili. Moj brat se ni prijavil. Do meseca novembra se je z majhno grupo domobrancev skrival v bližnjih gozdovih. Zaradi mraza so se razšli v različna skrivališča v poslopjih

zaupnih kmetov. Mojega brata je oblast kmalu odkrila. V Novem mestu je bil po večdnem javnem sodnem procesu že pred obsodbo na smrt, ko so se pojavile neke priče, ki so vplivale, da je bil obsojen na dvajset let strogega zapor. Brat Ciril, tudi domobranec, je kot begunec emigriral v Francijo in je v Parizu zelo aktiven član slovenske emigrantske skupnosti.

Prve tri razrede osnovne šole sem dovršil v pol ure oddaljeni Orehovici, devetleten pa sem moral k stricu za pastirja v vas Leskovec v sosednji brusniški župniji. Tam sem nadaljeval ljudsko šolo.

Ta sprememba je bila zame odločilna za vse življenje. Šolski upravitelj Martin Marinič se je zanimal za „brihtnega“ Jožka in je očeta pregovoril, da je privolil mojemu vpisu na novomeško gimnazijo. Oče je bil v skrbeh zaradi stroškov, ki bodo s tem v zvezi. Marinič je obljubil, da bo pri tem pomagal, in je to res izpolnjeval vsa leta mojih srednješolskih študijev.

Kot študent v Novem mestu sem se od začetka udeleževal kot član „Križarjev sv. Frančiška“, versko kulturno dijaške organizacije „Vesna“ in „Dijaške Marijine kongregacije“, v višji gimnaziji pa

Cerkev sv. Heme v Krki na Koroškem, kjer je bil posvečen v duhovnika Jože Guštin.

Jože Guštin s kardinalom Copellom.

predvsem pri dijaški Kat. akciji „Mladcev Kristusa Kralja“. Takrat so se mi precej upirale njene zahteve pri vzgoji mladih fantov, danes pa priznam, kako pozitivno je vplivala na oblikovanje moje osebnosti in druge dijaške mladine. Kako potrebna bi bila ta vzgojna metoda tudi danes!

Sodeloval sem pri gledališki skupini katoliških dijakov in sem bil tudi pri gimnazijskem pevskem zboru. Dijaki smo bili razdeljeni na „klerikalne“ in „liberalne“ in smo zelo razgibano branili vsak svoje poglede na življenje. Prav zaradi tega morda malo pretiranega, „vmešavanja v politiko“ sem bil kot „žrtev“ takratnega političnega liberalnega gimnazijskega ravnatelja za drugo polletje sedmega razreda izključen iz novomeške gimnazije in sem ta semester končal na „realki“ v Ljubljani, kjer je bil ravnatelj dober katoličan Karel Capuder. V osmi razred sem

se vrnil v Novo mesto. Pri vpisu sva si z istim ravnateljem prijateljsko stisnila roki.

Zaduhovniški poklic sem se dokončno odločil šele po dokončani srednji šoli. Prej sem se nagibal za pravno fakulteto ali agronomijo. Ko pa sem proti jeseni leta 1939 tako blizu doživljal vojaško mobilizacijo naših mož in fantov in že slutil tragedijo, ki je malo pozneje zadela naš narod, in ko sem za praznik Malega šmarna (8. septembra) z očetom in mamom romal na Žalostno goro pri Mokronogu in sem tam zlasti ponoči opazoval skvarjeno pobožnost našega „vernega“ ljudstva, me je to še bolj zaskrbelo in nisem več pomišljal glede

de vstopa v ljubljansko semenišče. Takrat je bilo pri nas veliko duhovnikov, ki so se požrtvovalno posvečali delu za versko in narodno prenovu našega ljudstva. Naj omenim samo novomeškega kanonika in našega kateheta Franca Kreka, ki je bil ob nastopu komunističnih partizanov med prvimi zverinsko umorjen in vržen v brezno ne daleč ven iz mesta. Pri odločitvi za duhovniški poklic so name vplivali tudi moji štirje sošolci (Janez Malenšek, Martin Turk, Jože Vidmar in Franci Zorko), ki jim je Bog dal milost za enako odločitev. Tudi oni so bili člani „Mladcev Kristusa Kralja“.

Kako je bilo tedaj v ljubljanskem semenišču? Je bilo to obdobje križarjev in mladcev? Kakšno je bilo razmerje med njimi? Kdo so bili vidni predstavniki obeh smeri?

V ljubljanskem semenišču smo takrat doživljali važno prehodno dobo Cerkve v

Sloveniji. Tiste, ki smo bili vzgojeni v dijaški Katoliški akciji (profesor Tomc), je presenetilo nenaklonjeno gledanje nekaterih bogoslovcev na resen študij, hišno disciplino, avtoriteto cerkvenih predstojnikov... Ob več prilikah je prišlo med obema skupinama do hudih debat... Tista leta je dala prav vzgoja profesorja Ernesta Tomca veliko duhovniških poklicev. Po pametnem in modrem postopanju teh je vpliv križarskega duha začel v semenišču slabeti in po nekaj letih ga ni bilo več čutiti. Takratno semeniško vodstvo, zlasti spiritual dr. Karel Truhlar, je podprl našo pobudo za ustanovitev Bogoslovске zveze, katere namen je bil: Oblikovati v nas bogoslovce in bodoče duhovnike, kakršne je takrat potrebovala Cerkev v Sloveniji. Med duhovniki naj bi se za to prizadevala Duhovniška zveza, ki je med vojno in komunistično revolucijo herojsko vršila svoje poslanstvo. V begunstvu je povezovala naše duhovnike, raztresene po vseh kontinentih, in jih spodbujala v nelahki dušnopastirski službi med rojaki begunci. Pokojni škof Rožman je od vsega početka podpiral to prizadevanje svojih bogoslovcev in duhovnikov.

Ne zdi se mi umestno tukaj omenjati imen tistih, ki so bili v semenišču vidni predstavniki obeh smeri. Velika večina na obeh straneh je končala svoja življenja s krono mučeništva.

Kako si kot bogoslovec preživel okupacijo in revolucijo? Ali so vsi vzgojitelji in teološki profesorji prišli do spoznanja, da je partizanstvo popolnoma (razen morda na Primorskem in delno na Gorenjskem) v službi revolucije in bolševizma? Ste vsi sprejeli smernice škofa Rožmana glede komunizma, ko je jasno povedal, da je komunizem najhujša nesreča za slovenski narod v naravnem in verskem pogledu? Si bil domobranec?

Med okupacijo in po pričetku partizanstva (1941-1945) tudi med počitnicami nisem mogel biti veliko s svojimi domačimi, ker je bila naša vas ves čas pod kontrolo rdečih. Mlajši brat Janez je bil pri Katoliški akciji za kmečke fante in ko se je v prvi polovici leta 1942 udeležil večmesečnega tečaja v Ljubljani, so ga, kakor sem že zgoraj omenil, komunisti takoj aretirali in umorili (3. julija). Na isti dan sta mučeniške smrti umrla še druga dva fanta iz župnijske skupine Katoliške akcije. Dva dni prej so komunisti ustrelili našega kaplana Vinka Kastelica, ki se je

partizanom sam izročil z namenom, da bi rešil fante. Boljševiška revolucija je v šentjernejski župniji zahtevala blizu tisoč žrtev. Že več mesecev po vojni so na smrt obsodili tudi župnika Franca Cerkovnika.

Ne morem trditi, da bi takrat kateri od naših profesorjev na teološki fakulteti zagovarjal partizanstvo in ne sprejel Rožmanove obsodbe komunizma in Osobodilne fronte. Prof. dr. Ignacij Lenček nam je postopoma pojasnjeval upravičenost Vaških straž in pozneje domobranstva in stike obeh z okupatorjem. Prof. dr. Lambert Ehrlich bi nam moral 26. maja 1942 pri prvi uri na fakulteti predavati apologetiko, pa ga ni bilo. Čudno se nam je zdelo, saj je bil vedno tako točen. Malo prej je bil tam blizu na ulici ustreljen, ko je šel zjutraj od maše v kapeli Cirilovega študentskega doma. Skupaj z njim je bil ustreljen tudi študent Rojic, ki ga je spremljal.

Pri domobrancih sem bil dvakrat po tri mesece. Ob italijanskem razpadu (8. septembra 1942) sem slučajno bil v Novem mestu. Postojanke vaških stražarjev

v novomeškem okraju so ostale brez konkretnih navodil iz Ljubljane. Sreča je bila, rekel bi prava božja previdnost, ker se je takrat mudil tam Vule Rupnik in je v zelo kritičnem položaju prevzel vodstvo nad skoraj dva tisoč naših mož in fantov in je znal najti izhod iz tiste stiske. Tudi jaz sem se jim pridružil. Najprej sem bil dodeljen v rekrutsko četo, nato pa še kot domobranec ostal v Novem mestu v kulturno propagandni pisarni, ki jo je vodil dr. Franc Blatnik. Za božič sem se vrnil v bogoslovje in sem končal peti letnik teologije. Pred poletnimi počitnicami leta 1944 se je v semenišču razširila novica, da se moramo bogoslovci odločiti, ali za domobrance ali za nemške delavne brigade za kopanje bojnih jarkov. Seveda smo se vsi odločili za domobrance. Osebnost sem šel nazaj v Novo mesto v pisarno k dr. Blatniku, kjer sem predvsem pomagal pri vsakdanji izdaji domobranskega glasila „Za blagor očetnjave“.

Za šolsko leto 1944-45 je škofijski urad v Ljubljani dosegel pri domobranskem vodstvu, da smo se mogli bogoslovci šestega letnika vrniti v semenišče. Nekateri se tej možnosti niso odzvali. Bilo nas je šestnajst in so bila predavanja na teološki fakulteti samo za nas.

Kako je bilo z bogoslovci ob koncu vojne? Ste se umaknili pred partizani? Nekateri ste bili posvečeni v Avstriji, drugi v Italiji. Kam ste se razpršili po posvečenju?

Ob koncu vojne so bogoslovci ljubljanskega semenišča, razen šestega letnika, doživljali usodo domobrancev. Velika večina je bila vrnjena iz Vetrinja na Koroškem in so končali na različnih partizanskih moriščih Slovenije. Šestnajst iz zadnjega letnika smo imeli v začetku maja 1945 končane potrebne študije in smo bili že diakoni. Škofijski urad je dal vsakemu uradno potrdilo, da imamo vse pogoje za mašniško posvečenje. To nam je pomagalo, da smo bili vsi posvečeni takoj po prihodu v begunstvo in v različnih škofijah v zamejstvu.

Šest diakonov nas je potovalo prek Ljubelja skupaj (Ludvik Ceglar, Dušan Česen, Jože Guštin, Janez Malenšek, Martin Turk in Vinko Žakelj). Tri dni smo pešali do Celovca. Ker je bil z nami tudi spiritual Truhlar, je na škofiji v Celovcu izposloval, da smo šli v tamkajšnje semenišče, ki je takrat poslovalo v Krki. Imeli smo šest dni duhovne vaje in 19. maja 1945 nas je posvetil sarajevski nadškof Šarić, ki se je takrat tudi kot begunec mudil v Celovcu. Vse je bilo globoko doživeto pri glavnem oltarju krške

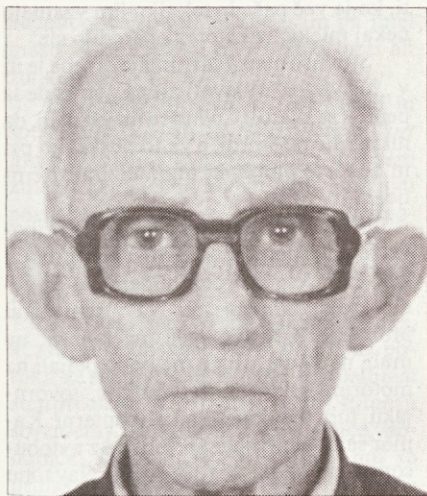
Buenos Aires, leta 1954.

Moja soba na pogorišču škofijske palače...

Jože Guštin - dušni pastir v Berazateguiju.
Po verouku v šoli Ivana Cankarja (leta 1968).

Zlatomašnik JANEZ MALENŠEK

19. maja bo minilo 50 let, odkar je Janez Malenšek prejel duhovniško posvečenje in sicer kot begunec na Koroškem.

Jubilant je bil rojen 26. februarja 1920 v Čermošnjicah pri Novem mestu, župnija Stopiče. Po gimnaziji v Novem mestu je vstopil v ljubljansko semenišče, kjer je bil od 1939 do 1945. Nekaj mesecev je bil pri domobrancih. Maja 1945 se je pred partizani umaknil na Koroško. Diakonat je prejel še v Ljubljani od škofa Rožmana 28. januarja 1945, mašniško posvečenje pa od sarajevskega nadškofa Šariča v krški stolnici na Koroškem 19. maja 1945. Novo mašo je bral naslednji dan pri sveti Hemi v Krki. Od mašniškega posvečenja do konca l. 1948 je deloval kot kaplan najprej v krški in nato v insbruški škofiji.

V Argentino je prišel 5. februarja 1949, bil najprej kaplan v Quilmesu, od 1950 do 1953 pa slovenski dušni pastir v Mendozi. Nato je služboval v Quilmesu, v San José de Pompeo v Lanusu, v Trancas, Tucumán, med leti 1959-1966 kot župnik v Carazi (Lanús Oeste), nato v Huangelenu (Bahía Blanca), Carhué in nato od 1967 do 1990 kot župnik-

misijonar v Choromoru v Tucumanu. Zavoljo bolehnosti se je l. 1990 upokojil in nekaj časa bival v Lulesu (Tucumán), nato v Rožmanovem zavodu v San Justu, sedaj pa je pomočnik župnika Mirka Grbca v Longchampsu. Objavljamo njegov zapis o njegovem misijonskem delu v Choromoru.

Moje dušnopastirsko delo v Choromoru v Tucumanu

Janez Urbanč, župnik v Trancas, škofija Tucumán, mi je odstopil polovico svoje obširne fare rekoč: „Tu si zdaj ti župnik. Dam ti vse pravice.“

Kapitularni vikar, ki je vodil škofijo, je bil zadovoljen in hotel takoj ustanoviti novo faro, a jaz nisem hotel, ker ni bilo ne farovža ne cerkve ne rednih dohodkov.

Obstajala je provizorična kapela na odročnem hribu, kamor starejši že niso mogli prihajati. Jaz sem se nastanil pri

dobri vdovi donji Rozi Córdoba, ki mi je dala sobico in oskrbo skozi pet let, dokler nisem sezidal farovža.

Choromoro leži v široki dolini, obdani na vzhodu z gorami Cerros Medina in na zahodu s Cumbres Calchaquies, kjer je najvišji vrh El Negrito, visok 4.600 metrov. Povzpel sem se tja dvakrat. Enkrat sem tam maševal. Skala mi je služila za oltar.

Urbanč mi je določil, da prvega janu-

arja 1968 začnem s svojimi knjigami za krste, poroke, itd. Imenoval je to Vikarija sv. Janeza Krstnika. Škofija ni ne odobrila ne prepovedala. Ko pa sem se jaz odpovedal Choromoru, ga je mladi župnik iz Trancas spet priključil fari Trancas.

Vikarija Choromoro je obsegala okrog 2.000 kvadratnih kilometrov, a je bila polovica neobljudeno gorovje. Štela je okrog 3.000 duš, ki bi jih lahko razdelil v tri kategorije.

stolnice nad grobom sv. Heme. Ostali iz letnika so bili posvečeni po drugih krajih Avstrije in Italije. Samo Mirka Kozina je posvetil škof Rožman v Anrasu na Tirolskem. Vsi smo takrat ostali v tujini, le trije (Jože Erman, Polde Končan in Jože Kvas) so pozneje prešli nazaj v ljubljansko škofijo. Po novi maši so bili kaplani na tistem delu Primorske, ki je bil kot del angleške cone priključen Jugoslaviji. Ostali so na svojih mestih in so jih komunistične oblasti zelo šikanirale, ker so jih obdolžili, da so ostali, da bi špijonirali za Vatikan. Ostali smo se po treh letih begunstva večinoma razšli daleč po svetu.

Za zlatomašniki jubilej nas je še enajst in smo tako razkropljeni po svetu: Jože Kvas in Janez Rupnik v Sloveniji, Dušan Česen na Koroškem, Ivan Osana v Severni Italiji, Vinko Žakelj v Belgiji, Mirko Kozina v ZDA, Milan Palčič v Ekvadorju, Andrej Pogačar v Čilu, Janez Malenšek

in jaz v Argentini.

Kje si prebil tri leta do odhoda čez „lužo“? Zakaj si se odločil za Čile? In kateri duhovniki še? Kje in kaj si tam delal?

Po mašniškem posvečenju v Krki na Koroškem sem šel po posredovanju Vinka Zaletela za kaplana v Šmihel pri Pliberku, ki je rojstna župnija pok. škofa Rožmana. To je bila takrat še popolnoma slovenska župnija. Tri leta sem bil tam, do odhoda čez „lužo“. Ta doba je bila najlepša v mojem duhovniškem življenju. Kako dobri ljudje so naši Korošci! Pa je prišlo leto 1948, ko je tudi nas begunske duhovnike prevladala neka psihoza ali strah, ki sta nas silila naprej po svetu, daleč od mej komunistične Slovenije. Ko mislim sedaj nazaj, se mi zdi, da bi bilo bolj prav, če bi ostali tam. Celovski škof Köstner je rekel: „Zlasti vi, ki ste bili tukaj posvečeni, naj bi ostali.“ Osem so-

bratov se nas je odločilo za Čile, kjer je tista leta veliko storila za Slovence redovnica usmiljenka sestra Vincencija Kaplja. Ona nam je tam posredovala, da smo šli štirje v škofijo Arancagua (Ludvik Ceglar, Frančišek Fekonja, Janez Markič in dr. Anton Trdan), drugi štirje pa v Temuco (Jože Guštin, Franc Kupljenik, Janez Mohar in Martin Turk).

Temuco je 700 km južno od Santiaga. Eno leto sem bil za kaplana v Traiguenu, nekaj mesecev upravitelj župnije Nueva Imperial, nato pa tri leta kaplan v stolni župniji v Temuco. Rad sem bil v tej deželi. Ljudje so dobri in so nas z velikim razumevanjem spremljali pri začetnih težavah v daljnem svetu, zlasti glede neznanja jezika. Gotovo bi ostal tam še do danes, če ne bi bilo neke posebne okoliščine, ki je motivirala in upravičevala mojo preselitev v Buenos Aires.

(Konec v prihodnji številki DŽ)

Preprosto ljudstvo

Preprosti ljudje živijo predvsem v gorskih krajih na tuji zemlji. So to potomci Indijancev, seveda že ne čista rasa.

Živijo zelo preprosto, a mladina uha-ja v mesta in se modernizira. Bavijo se predvsem z živinorejo: krave, ovce, koze, konji, mule. Poljedelstvo v manjši meri uspeva le v srednji višini, to se pravi okrog 1.400 m nad morjem, kjer so seveda reke. Sejejo koruzo, buče, kažote in grah.

Nomadi

Ob rekah v srednji višini so raztrese-ne naselbine, a ni niti ene vasice. Vse je razpršeno po bregovih in dolinicah. Tam so tudi majhne šole. Mnogi od teh prebivalcev se poleti, ko začne deževati in se pojavijo muhe in komarji, pomaknejo višje v hrib. Najprej gre živina sama od sebe, ljudje pa za njo. Na različnih višinah imajo bajte iz kamna in prsti, pokrite s slamo. Nekateri gredo v višino 3.000 m, drugi še višje do 3.500 m. To so planšarji. Tam čuvajo živino. Na konju vsak dan obhodijo določen predel in kontrolirajo, če je vse v redu.

Najhujša nevarnost zanje sta „león“ (puma) in kondor, ker kradeta ovčice in teleta. Celo en otrok je izginil brez sledu.

Zato brejo živino priženejo do svoje hiše, kjer jo imajo ponoči zaprto v „pir-ca“, to je okrogel s kamenjem ograjen prostor, seveda brez strehe. Mnogi psi skrbijo, da se ne približa nobena roparska žival.

V gorovju je edina hrana meso. Če hočejo imeti kruh ali zelenjavo, gredo z mulami v dolino in prinesejo za več tednov skupaj. V višini 3.000 m ne raste nobeno drevo. Zato morajo tudi drva z mulami pritovoriti. Za kurjavo uporabljajo tudi poseben smolnat mah „la yare-ta“.

Zgodilo se mi je, da sem šest ur jezdil iz doline do Abra La Queñoa (3.000 m). Bil sem lačen, ko sem stopil s konja. Gospodinja me je povabila v kuhinjo k ognju (la conchana). Postavila je predme skodelico črne kave in rekla: „Kruha ni-mam.“ Pozneje sem zmeraj skušal nesti kaj kruha s seboj, a problem je, kam ga dati, ker je alforja (bisaga) že prenatrpa-na. Za maševanje je treba nesti precej stvari s seboj.

Mleka ne uživajo in ga ni, ker so krave nemolzne, samo za meso. Le pole-

ti, ko je več paše in teletijo, jim vzamejo nekaj mleka, iz katerega naredijo sir.

Stranišč ponavadi nimajo. Treba je iti v „los yuyos“ (plevel) ali pa „atrás de la peña“ (za skalo). Čudno se mi je zdelo, da nikjer nič ne smrdi, a za to poskrbijo psi in pogoste plohe, ki higijenizirajo zem-ljo.

Moje dušnopastirsko delo med hribovci je bilo sporadično. Kadar sem določil kak kraj, sem sporočil ljudem, da so ve-deli, kdaj bom prišel. Nato sem iskal prometno sredstvo: peš, na kolesu, na muli, na konju, ali pa me bodo peljali na motorju, traktorju, avtomobilu, tovorn-jaku, tudi v avioneti in helikopterju. Ka-mor sem se pa mogel približati z avtobu-som, sem se pa vozil v njem. Navadno sem šel z avtobusom in ob izstopu me je že čakal kdo s konjem, bodisi kak moški ali otrok ali ženska. Nato sva skupaj jezdila do kraja, kamor sem bil namenjen. Skoraj zmeraj sva zmolila rožni venec.

Istotako so me spremljali nazaj, a ne zmeraj. Včasih so mi dali konja, da sem prijezdil do avtobusa. Tam sem dal spravi sedlo kaki družini, konja pa splasil in je šel sam domov po več ur daleč.

Prenočeval sem v „sali“ (veleposest-nikovi hiši) ali v šoli ali pa v katerikoli

bajti. Veleposestniki živijo v Tucumanu, eden celo v Buenos Ai-resu. Za duhovnika so dali vse na razpolago.

Kjer je bila šola, sem šel drugo jutro v šolo, zbral vse šolarje v eni sobi in jim razlagal katekizem. Napravili smo skupno izpraševanje vesti in kesanje, nato pa sem vse, ki so že bili pri pr-vem sv. obhajilu, spo-vedal. Včasih so mi predstavili kakega otroka, da sem mu po-delil prvo sv. obhajilo, če je znal molitvice in imel pojem o zakra-mentu. Verouk učijo doma starši in pa tudi učiteljice, ki so mi šle zelo na roke.

Potem sem spove-dal še odrasle, ki so to želeli. Pristopilo jih je nekaj desetih, kakor je bilo pač naselje.

Nato smo šli vsi v

25. marca 1995 je bil krščen v cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu PETER MALOVRH, sin Markota in Ane Marije roj. Podržaj.

kapelico, če je bila; če ne, sem pa imel mašo v šoli, včasih tudi v kaki bajti ali zunaj nje.

Preprosto ljudstvo je zelo verno in spoštljivo. Včasih so praznoverni, ker jim pač manjka evangelizacija. Jaz sem zmeraj pridigal in so me zelo pazljivo poslušali. Prej sem se jaz naveličal govornosti, kot oni poslušati.

Med mašo so učiteljice z otroki kaj zapeli.

Po maši sem krstil kakega otroka, včasih sem dosegel, da je bila kaka poroka, za karpa so bili zelo trdi. Konkubinat sem preganjal, da so me že bali. Prinesli so zmeraj blagoslovit rožne vence, podobice, kipce in druge stvari. Tudi so prinašali steklenice, da sem jim vodo blagoslovil.

Nazadnje smo imeli navadno procesijo s patronom kapelice ali pa Marijinim kipom. Molili smo rožni venec in prepevali pesmi, ki so jih znali bolj malo. Seveda na čelu procesije je šel zmeraj bobnar.

Rožni venec znajo moliti, ker ga pogosto molijo v raznih devetdnevnih in pa ob „nueve noches“ (devetih večerih). Devet večerov po smrti se zberejo v hiši rajnkega, da molijo zanj rožni venec. Deveto noč po smrti prečujejo: zmolijo pet delov rožnega venca, vmes klepetajo, jedo in pijejo, da tako pričakajo jutro.

Devetnevnice imajo po različnih družinah, ki imajo kak kip in povabijo vse k molitvi na čast njihovega svetniku. Največkrat je to Virgen del Valle (Dolinska Marija) ali pa Nuestra Señora de las Mercedes.

Po maši in procesiji, ki končata okrog ene popoldne, je skupno kosilo pri kapeli ali v šoli ali v kaki hiši. Pripravijo ga za vse navzoče. Prispevajo po svojih možnostih, a revni, ki nimajo kaj dati, uživajo pravi ágape (ljubezensko kosilo). Takrat se najedó za več dni skupaj.

Po kosilu me spremlja kdo do avtobusa, kjer mu vrnem konja. V bolj oddaljenih krajih sem se ustavil za več dni in odpotoval že zjutraj, da sem do večera prišel do Choromoru.

Vsako naselje sem obiskal vsaj enkrat na leto, nekatere pa mesečno ali še bolj pogosto.

Dušno pastirstvo v samem Choromoru

Vasica je na strateškem kraju, ki je sedež vikarije in od koder sem potoval na vse štiri strani neba. Na ravnini so poses-

tva, večja in manjša, in tudi veliko bajtarjev. V prejšnjih časih je bilo vse le eno veleposestvo, a so ga lastniki zapravili, da ga je prevzela država in ga kolonizirala, to se pravi razprodala poceni in z ugodnimi pogoji. Nekateri družine, ki so tam živele že v več rodovih, so smatrale zemljo za svojo, čeprav nimajo nobenih dokumentov. V tem oziru je v Tucumanu velik nered in nemarnosti s strani države. Stvar je postala komplicirana in je težko določiti, kdo je pravi gospodar.

Te male posestnike bi imenovali „srednji sloj“. V glavnem so kreolci, a je veliko Italijanov in Špancev. Kjer pa je bilo prilično, so postavili trgovine Arabci iz Libanona ali Sirije.

Versko so kreolci še najbolj zvesti po tradiciji. Med Italijani in Španci so nekateri verni, drugi so pa vero pustili onkraj oceana.

Arabci so verni. Nekateri so bili muslimani in so bili silno dobri do mene. V Arabcih sem našel neko podobnost s Slovenci, in imam veliko zvestih prijateljev med njimi. Njihovi otroci so že vsi krščeni, a že ne prakticirajo veliko niti

ene niti druge vere, čeprav so zelo spoštljivi.

Ta „srednji sloj“ je dušnopastirsko težji kot preprosti ljudje, ker je že bolj zmaterializiran in ima višji življenjski standard: avto, TV in druge komodnosti. Sicer pa je TV vdrla že v vse bajte, do koder pride elektrika, to se pravi v ravninskem delu. V hribih svetijo z „mehcherom“. V steklenico s petrolejem vtaknejo trak iz blaga, ki ga odrežejo od stare cunje. S pločevinasto pokrovko zadelajo luknjo, da plamen ne more v steklenico. Tisti trak pa srka petrolej in daje skromno luč, veliko dima in smradu. Za večje priložnosti pa imajo že svetilko s petrolejem na pritisk in s cilindrom, a to le bogatejši.

V Choromoru sem imel mašo vsak dan, če nisem bil zdoma. Za izpolnitev nedeljske dolžnosti sem maševal ob sobotah ob 18.30 uri in ob nedeljah ob deseti uri.

V nedeljo sem pričel ob pol desetih s poukom za krst. Ob devet in četrt sem učil katekizem otroke, ki so se pripravljali za prvo sv. obhajilo. Nato sem bil četrt ure še

V cerkvi Marije Pomočnice v Bariločah je bila krščena LJUDMILA MAVRIČ, hči Marjana in Danice roj. Jerovšek.

na voljo za spoved. Pred vsako mašo sem spovedoval. Po maši sem krstil enega ali več otročičev. Zahteval sem, da je bil krst izključno ob nedeljah in starši ter botri so bili primorani prisostvovati pouku in biti pri sv. maši. Ta red je bil 22 let, ki sem jih preživel v Choromoru.

Dosegli smo, da je izpolnjevalo nedeljsko dolžnost okrog 15%, kar je znatno višje od ostale Argentine, kjer gre k sv. maši povprečno le 5 odstotkov vernikov.

Za bolj oddaljene sem imel mašo ob sobotah ob štirih ali ob nedeljah v kapeli, kjer je bila, sicer pa pri kaki hiši enkrat na mesec.

Farovž in cerkev

V Choromoru smo sezidali farovž, zelo prostoren in prijeten. Vrata in okna mi je poklonil duhovnik Mirko Grbec, ki jih je dobil pri neki šoli, ki so jo modernizirali. Nekaj vrat pa je staknil drugod. Na enih, ki sem jih uporabil pri moji pisarni, je na velikem steklu črn napis: „Dr. Bollo. Dr. Krieger Vasena. Entrar sin llamar.“ Ta napis je mnogokrat vzbudil pozornost in radovednost ljudi: le kako so ta vrata sem zašla. G. Mirko je vse naložil v Buenos Airesu na vlak in vlak mi je vse zložil na postaji v Choromoru, dve kvadri stran od zemljišča.

Zgradili smo tudi prostorno cerkvico iz okroglega kamnja iz rek. Neverjetno, koliko tovornjakov smo ga potrebovali. Za tiste revne razmere je cerkev pravi čudež. Več ljudi me je vprašalo: „Pa kako ste mogli vse to narediti?“ Odgovarjal sem: „Jaz sam ne vem. Bog je tako hotel.“

Poskušal sem ustanoviti Katoliško akcijo, a ni obstala. Pač pa je zvozila Marijina legija.

„Aristokratski“ ljudje

Tako bi imenoval tretjo vrsto ljudi, ki so imeli v Choromoru svoja veleposestva in so konec tedna in poletje preživali na deželi, ker ima Choromoro izbrano klimo, suho in ne prevročo in tudi ne premrzlo.

Ti ljudje so aristokratskega duha, zelo plemeniti, dobri, rodoljubni, verni in vdani Cerkvi, a tudi širokosrčni in karitativni.

Mene so zelo cenili in mi veliko pomagali.

So to družine, ki so potomke guvernerjev López de Zavalia, López Pondal, Sorthaix, Critto in izborni ljudje Avellana, direktni potomci predsednika Nicolasa Avellaneda.

S temi ljudmi sem imel veliko stika in jih nagovarjal, da morajo spet v politiko, ker so zelo sposobni in pošteni. Besede le

niso padle v prazno. Dr. Fernando López de Zavalia je v Bussijevi stranki narodni poslanec v Buenos Airesu. On je tudi dal duhá novi provincijski ustavi v Tucumanu, ki je res krščanska.

Omenim še drug primer. Zelo dober sin dr. Tiburcija Padilla, ki je znan tudi v Buenos Airesu, Tito Padilla, s katerim sva bila tudi poznana in prijatelja, ker so imeli posestvo v Choromoru, je bil izvoljen v Bussijevi stranki za provincijskega zakonodajalca. Malo pred mojim odhodom iz Tucumana sva se srečala na Plaza Independencia v Tucumanu. Podražil sem ga: „Tako, da ste zdaj zakonodajalec.“ Odgovoril mi je: „Saj ste mi vi rekli, naj grem v politiko.“

Sekte

Ob mojem prihodu je delala veliko krika v hribih neka sekta, ki jo je prinesla dekle, ki služi v Buenos Airesu. Prepričala je svoje sorodnike, in so postali zelo fanatični. Moj prihod je bil zato zelo na mestu. Jaz sem veliko pridigal in govoril proti sektam, da sem katoliške ljudi oddaljil od sektarjev, s katerimi ni dialoga.

Pa so prihajali „pastorji“ iz Tucumana in iz Salte. V obrobni krajih so prodobili nekaj malo družin, v samem Choromoru nobene.

12. novembra 1994 je bila krščena v cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu KAMILA ANDREJA MEHLE, hči Andreja in Kristine Marije roj. Pérez.

Postajenačelnik, mlad mož in njegova žena, sta fanatično propagirala svojo sekto. Niti enega nista zmogla pridobiti. Prišla sta z biblijo v roki tudi v farovž: „Hočeva se z vami razgovoriti o bibliji.“ Jaz pa sem rekel: „Če hočeta poznati Biblijo, pridita jo poslušat vsako nedeljo v cerkev. Če pa pridete mene poučevati, pa vedita, da sem jaz učitelj biblije. Chau!“ In sta odšla.

Saitilla

Od g. Hladnika sem se že naučil izdajati farni listič. Napisal sem ga tudi v Choromoru in mu dal ime po plevelu,

Slikar TONE KRŽIŠNIK

MILENA AHČIN

Kdor je obiskal prijazen Dom Gregorija Rožmana v bue-nosaireškem predmes-tju San Justo, je mogel po stenah spodnjih prostorov občudovati vrs-to lepih in zanimivih portretov se-danjih in prejšnjih oskrbovancev Doma. Te obraze so upodobili učenci Ahčinove umetniške šole med leti 1987 in 1990. Ob sobotnih popoldnevih so zvesto obiskovali

naše ostarele in jim osvetljevali samoto, nam pa pripravili lepo zbirko dobrih umetnin. Med temi se pose-bno odlikujejo dela Toneta Kržišnika. Njegovi modeli so na papirju živi in prijetni.

Tone Kržišnik se je rodil leta 1932 v Otočcu pri Novem mestu, otroška leta je preživel v Škofji Loki. Po koncu vojne so komunisti vso družino izgnali in po napornem ta-vanju po raznih deželah Evrope se je družina izselila in leta 1948 pris-pela v Argentino. Tone se je kmalu pridružil skupini, ki se je zbirala v umetniški šoli, ki jo je Slovenska kulturna akcija pripravila v Ramos Mejía, predmestju Buenos Airesa. Pet let so se tedensko shajali v idilični, skromni hišici, ki so si jo sami postavili na dvorišču Emine gostilne. Tukaj so sledili pouku profesorjev Bare Remec, Milana Volovška, Franceta Ahčina in Mari-jana Marolta. Tone Kržišnik je

sodeloval na skupinskih razstavah del te šole v letih 1956, 1957, 1959 in 1962. Sam je pozneje razstavljal v Slovenskem domu v San Martinu, septembra 1993 je prispeval svoja dela na razstavi slovenskih umet-nikov ob obletnici društva prekmur-skih Slovencev Bernalu, v občins-kem centru tega predmestja Bue-nos Airesa. Prvič je razstavljal sam svoja dela v mali dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu v okrilju Slo-venske kulturne akcije 14. maja 1994, ob predavanju dr. Gogale. Obiskovalce je navdušil z izredno lepimi in realnimi motivi, ki jih je našel v okolici svoje ljube Škofje Loke po dolgi desetletjih svojega zdomstva, našel jih je nespremen-jene in nepokvarjene.

Kržišnik se rad vrača v svojo Loko. Gotovo nam bo na svojih slikarskih izdelkih spet prinesel ne-kaj pristrčnih pogledov na svojo in našo drago domovino. ●

čigar seme se prime obleke, če se je dotakne: Saitilla. Izdajal sem 500 izvo-dov in so ga skoraj vsi brali z zaniman-jem. Poleg verskih člankov je bil sredstvo za povezavo mojih faranov, ki so živeli zelo daleč eni od drugih. Neverjetno je, kako pomaga primeren tisk verskemu življenju.

Verouk

V Tucumanu je po postavi dovoljen pouk verouka v vseh šolah, a po cerkveni določi ga smejo poučevati le posebej za to izobražene učiteljice. Teh pa manjka in so na deželi vse šole brez verouka, kar je velika škoda. Ker tudi v Choromoru niso dobili učiteljice, sem šel jaz sam poučev-at v vseh sedem razredov. Učiteljicam dajo plačo, jaz se nisem potegoval zanjo. Direktorica šole in vse učiteljice so mi bile zelo hvaležne za moj pouk. Meni pa je tudi koristilo, ker sem spoznal otroke (okrog 170) in marsikaterega pridobil za versko življenje. ●

TONE KRŽIŠNIK: Jesenski motiv, akvarel.

Slovenski mučenec LOJZE GROZDE

ANTON STRLE

XVII. Krona pravice

V nedeljo 28. decembra je Lojze za pripravo na prvi petek in obenem za novo leto ter za prvo soboto v mesecu opravil sv. spoved. Saj je sploh imel navado, da je bil vsako drugo sredo pri spovedi, ker je hotel na evharistični dan v tednu, v četrtek, sveto obhajilo prejeti posebno lepo pripravljen. Naslednji dan se je odpeljal s sanmi, s katerimi je šel prijatelj brat v Ambrus, in se ustavil za en dan pri prijateljevih sorodnikih. Takoj je šel v cerkev, da si jo ogleda in se pomudi ob sv. Rešnjem telesu. Čez dan je pomagal pri sekanju drv. Na novega leta dan se je s sanmi odpeljal v Stično, kjer je opravil spravno pobožnost prvega petka. Zadnjikrat v življenju! To je bila obenem njegova sv. popotnica.

Ali ni tudi pri tem zadnjem sv. obhajilu, kakor že dalj časa prej, Kristusu ponavljal pripravljenost, da daruje zanj

svoje življenje? Kaj mu je govoril Zveličar v teh tihih, svetih trenutkih? Ali ni tistikrat še prav posebno občutil to, kar je dobro leto prej skušal izraziti v Obhajilni pesmi?

*Lučke trepečejo,
cvetkam šepetajo:
„Kristus presladki naš gre!“
Angelci pevajo
v želji zgorevajo —
On pa gre v moje srce.
Tih je njegov korak,
dih je njegov sladak,
duša zdaj vsa se odpri!
Sprejmi ga v svoj objem,
vsa se utopi v njem —
potlej od sreče umri.*

Ko se je potem bližal domačemu kraju, so mu pač vedno silneje in z vedno večjo toploto vstajali spomini

mladostnih sanj, mladostne sreče in tudi spomini na prve grenke kaplje v kupo življenja: misli so mu uhajal vse dalje — v širna obzorja prihodnosti: kako hoče vse svoje sile posvetiti delu za osvojitve domovine za Kristusovo kraljestvo resnice, pravice in miru. V peti šoli mu je ob pogledu na veličastno lepoto slovenske zemlje privrel iz srca sonet Pevčeva molitev, vroča prošnja, naj bi Marija varovala njej posvečeno deželo belih cerkvic:

*Večer v svoj črn plašč zemljo
ovija...
Na bribčku cerkvice — kot ptičke
bele —*

*s srebrnimi glasovi so zapele,
doline polni sladka melodija.*

*Mlad fant domov se s polja t
ruden vrača
odkrije se ob pesmi, postoji:
„Naj polje v Tvojem varstvu,
Mati, spi
in oče, mama, bratje, vas
domača!“*

*Moj glas z zvonjenjem zliva se v
prošnjo:
„Kraljica, čuvaj nas in to zemljo,
obvaruj nas noči grozečih dni,*

*ne daj, da kri to zemljo pognoji,
ne daj, da belih cerkvic več ne
bo,
naj rod moj ne umrje, naj živi!“*

Kako silna je morala biti ta prošnja šele sedaj, ko je vedel, da

Ljubljanski pomožni škof Uran je vodil blagoslovitev spominskega znamenja žrtvam revolucije na Ježici, v Savljah in v Klečah.

je nedolžna prelita kri to zemljo v resnici že pognojila! — Da jo bo napojila še tisti dan tudi njegova kri, tega pač ni niti malo slutil, saj bi se sicer ne postavljaval po nepotrebnem v nevarnost!

O dogodkih, ki so sledili, poročajmo samo suho in stvarno po zapiskih.

Iz Stične se je odpeljal z vlakom do Trebnjega. Tam je že pozno popoldne prisedel na voz, ki je bil na poti proti Mirni. Na Mirni so voz obstopili partizani in Grozdeta že ob vstopu v vas prijeli. Odpeljali so ga v gostilno „pri Koračičnu“, kjer so ga prvič zasliševali. Začelo se je že nekoliko temni. Okoli šeste ure so ga nekaj časa imeli v gostilni pri Vidmarju. Pripovedujejo, da so ga tu slekli in topli. Dobili so pri njem samo latinski misal, več knjig o fatimski Materi božji in Hojo za Kristusom; to je bilo vse. Zvečer so hodili po hišah in vabili na „veselo igro“, kakor so rekli, v sokolskem domu. Tam so Lojzeta dalj časa grozovito mučili, kakor je bilo pozneje videti iz poškodb najdenega trupla. Morda bi mučenje trajalo še dalj časa, če ne bi prišlo povelje, da mora vse moštvo nemudoma oditi na Primskovo, kjer je bil napad. Zato so Grozdeta odvedli v gozd. Dolgo ni bilo mogoče zvedeti, kam so spravili njegovo truplo, dasi so otroci dobili naročilo, naj ga skrbno iščejo.

Dne 23. februarja so ga končno otroci, ki so iskali zvončke, našli v gozdu blizu Mirenskega gradu, dobre četrte ure od Mirne v dolini potoka Vejeršce, nezakopanega. Brž so tjakaj prinesli prvih zvončkov, ki so to leto na pristojnih rebrih posebno zgodaj vzcveteli. Grozdetovo truplo je bilo popolnoma ohranjeno in brez najmanjšega sledu trohnobe, dasi je ležalo že sedem tednov na prostem in je bila toplota precej pod ničlo. Oblečeno je bilo v spodnje

hlače, srajco, majco in telovnik, pa brez pokrivala in čevljev. Na nogah so bili dobro vidni znaki mučenja: vsi prsti so bili ob koncu prirezani; na rokah so se poznali odtisi vrvi, s katero je bil zvezan, ko so ga mučili. Natančno se je videlo, da je bilo odrezano celo desno uho z desnim licem tja preko ustnice do spodnje čeljusti. Vsa lična koža je bila potegnjena obenem z ušesom z lica. Tudi spodnja polovica levega ušesa je bila odrezana. Enako je bilo izrezano desno oko; levo oko pa je bilo zabodeno z ostrim predmetom tako, da je izteklo. Na glavi se je poznala okoli osem centimetrov dolga in šest centimetrov globoka zevajoča rana. Moral je to biti smrtni udarec s topim orodjem, krampom ali motiko.

Tako zapisnik, na katerem je podpisanih deset očitvidcev Grozdetovega trupla.

Kakor razberemo iz dodatnega poročila, je bila velika rana tudi na levi strani pod čeljustjo. Tam skozi so mu, kakor pripovedujejo, odrezali jezik v korenini. Na nogi pod kolenom so se našli sledovi, da so mu rezali jermene, na stopalu in podplatih je bila koža deloma sneta.

Kako strašno je moral torej Grozde trpeti pri mučenju, posebno še takrat, ko so vsega stepenega in razmesarjenega več kot četrte ure hoda daleč gnali v gozd, kjer je dobil še smrtni udarec.

Ko je drugo jutro posijalo sonce, je moglo biti priča rdečim madežem krvi, ki so se komaj vidno odražali v snežni belini. Zdi se kakor da bi to bilo tisto jutro, ki ga je Grozde sam s tako čudovito

nežnimi barvami naslikal v šesti šoli:

*Jutro mlado,
čisto belo;
kakor da nebo bi rado
k nam na zemljo prihitelo,
streh dotika se oblak;
velik je, težak,
da so bele niti,
ki nad cesto so razpete,
morale se upogniti,
pod njegovo težo.*

*Vse je tiho, vse miruje,
jutra svetlega skrivnosti
prisluskuje
in ne moti nje svetosti.*

*Toda, ali niso niti vztrepetale,
se bolešno zazibale,
kakor da bi zajokale
in oblaka težo s sebe stresle?*

*In zemljo je kri pojila, bela polja
pordečila.*

26. novembra 1994 sta se poročila v cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu MONIKA VITRIH in JANKO KOŽELNIK. Čestitamo!

NAMENI APOSTOLATA MOLITVE ZA MESEC MAJ

Splošni: Da bi starši radi sodelovali pri evangelizaciji in otroke vzgajali v Jezusovi šoli.

Misijonski: Da bi bili mladi po Marijinem zgledu pripravljeni odgovoriti na misijonski poklic.

Slovenski: Da bi se vsak kristjan zavedal, da je s krstom poklican k duhovnemu prerajanju svojega okolja.

Zbornik Kreditne zadruge Sloga

1954 - 1994

Slovenska politična emigracija je vstopila v zrelo dobo. Dokaz za to je vse bolj pogosto obhajanje 25, 30, štiridesletnic raznih ustanov med nami. Kako močna, kako ustvarjalna, kako polna življenja je bila tista skromna peščenica ljudi, ki je v letih 1948, 1949 pristala na obalah Srebrne reke!

Pred seboj imamo še eno pričevanje: ZBORNIK KREDITNE ZADRUGE SLOGA 1954-1994, ki ga je Zadruga izdala ob svoji štiridesletnici. Je to kratek zgodovinski oris gospodarskega udejstvovanja, zlasti v prvih letih po našem prihodu v Argentino. Človek danes samo premišljuje, kje so ti začetni pobudniki našli dovolj energij, no, te so bile neizčrpane, ampak konkretno dovolj časa, da so ustvarjali čudeže. Beremo npr. na str. 47 o pok. Ladislavu Lenčku CM: leta 1947 je med prvimi prišel v Argentino. Bil je med ustanovitelji Društva Slovencev v Argentini in njegov prvi blagajnik. Lenček je v Argentini nadaljeval z izdajanjem Katoliških misijonov in bil tudi urednik do leta 1988. Bil je več let sourednik revije Duhovno življenje. Ustanovil je Slovensko tiskovno družbo, pozneje založbo Baraga. Odločilno je sodeloval pri gradnji postojanke lazaristov v Slovenski vasi pri Lanusu, z Misijonskim centrom Baraga in Baragovim misijoniščem. Bil je med ustanovitelji Slovenske gospodarske pisarne, Slovenske gospodarske zadruge, iz katere se je razvila današnja kreditna zadruga SLOGA in bil njen dolgoletni vodilni odbornik. Bil je med pobudniki

in organizatorji Slovenske kulturne akcije, bil njen mecen, blagajnik in večletni predsednik. Odločilno je sodeloval pri I. in II. katoliškem shodu Slovencev v Argentini, pri vsem tem pa je bil in to predvsem — duhovnik.

Tako se vrstijo imena pred nami: idealisti, garači, ki so domotožje družili z delom za skupnost. V Zborniku so navedene suhe številke, za katerimi se pa skrivajo neskončne seje pozno v noč, vse udeležence pa je gnala ena sama zavest, ki jo je zapisal Jože Mavrič, eden izmed ustanovnih članov Slovenske gospodarske zadruge: le gospodarsko močni se bomo tudi narodnostno in versko ohranili.

Slovenci smo prečuden narod: ponižni, pohlevni, ko nas tlačijo, le z rameni stresemo, ko pa gre za narodno bit, za njegovo eksistenco, smo levi. Mavrič je pravzaprav le ponovil, kar je že l. 1891 pisal koroški časopis MIR: „Slovenske posojilnice pa so nam potrebne tudi zato, da se Slovenci postavimo po njih bolj na lastne noge, da postanemo neodvisni od tujega denarja in tuje „dobrote“. Dokler je Slovenec prisiljen, kakor hitro mu zmanjka denarja, iskati ga v nemški hranilnici ali pri nemškem kupčevalcu, tako dolgo zanj ni prave neodvisnosti. Krepka gospodarska podlaga je tudi zdrav temelj prostemu narodnemu gibanju in kadar bomo postali samosvoji v gospodarskem oziru, bomo postali močni in samostojni tudi na političnem polju.“ To so naši ljudje v Argentini hoteli, to tudi dosegli in o tem Zbornik piše.

Zbornik je razdeljen na uvodni del s posvetilom „vsem rojakom, ki so v prvih letih obstoja naše ustanove s požrtvovalnostjo in idealizmom brez meje polagali temelj naši Zadruzi.“ V uvodnem delu je tudi zanimiva slika moškega pevskega zbora pod vodstvom Janeza Ogrina, ki na krovu ladje Santa Cruz poje 21. januarja 1948 argentinsko državno himno (slika je iz takratnega dnevnika „La Epoca“). Na uvodnih straneh sta zanimivi zgodovinski sliki udeleženk in udeležencev predavanj v Gospodarski pisarni v letu 1953. Zbornik prehajano v popis začetnih težav novo ustanovljene Slovenske gospodarske zadruge. Dramatičen je prikaz borbe za obstoj Zadruge, objava garantnega pisma, kjer so: dr. Franc Bajlec, Anton Godec, Ladislav Lenček CM, Stanko Jerebič, Jože Mavrič, Ignacij Glinšek, Marjan Loboda, dr. Jože Dobovšek, Ivan Ašič in Jože Jenko vsak z 10.000 pesi (takrat 6 mesečnih plač) jamčili vloge zaupane Zadruzi.

Zbornik nato verno spremlja počasno, toda vztrajno rast Zadruge, omenja tudi bogato kulturno življenje, ki ga je Zadruga, takrat že SLOGA, pospeševala z nizom izredno zanimivih predavanj. Kreditna zadruga SLOGA se vedno bolj utrjuje, doživi dva viška z Exposlovom 74 in Exposlovom 79 in se končno ustali kot edina slovenska kreditna zadruga v Južni Ameriki.

Precej strani je v Zborniku posvečenih glasilo STIK, ki od leta 1978 obvešča člane o dogodkih v Zadruzi in je istočasno tudi glasilo, ki daje članom predvsem gospodar-

ske nasvete. V posebnem poglavju beremo izvešček uvodnikov v glasilo, proti koncu pa se seznanimo z vsemi dosedanjimi predstavniki Zadruge: † dr. Franc Bajlec, † Ivan Ašič, Franc Hrovat, Janez Amon, dr. Anton Šimenc, Božidar Fink in Avgustin Jeločnik.

Zbornik prinaša na koncu seznam vseh bivših in sedanjih odbornikov ter čestitke prijateljev in sestrskih ustanov iz Kanade, ZDA, Trsta, Gorice in Koroške.

Na platnicah je še podatek, da je Zbornik likovno oblikoval arh. Jure Vombegar, tekste pa je usklajal in priredil lic. Marijan Schiffrer. Tiskala je tiskarna Vilko S.R.L., Buenos Aires.

Ko se nam knjiga sama zapre, nehote vstane misel: bi bila danes slovenska skupnost v Argentini še zmožna ustvariti kaj podobnega? In če ne, kje je vzrok? Pa se da tu kaj popraviti, preurediti, izboljšati? Ali je končno le res, da samo veliko trpljenje, bolečina in preizkušnje ustvarjajo čudeže? Ne upamo si na to odgovoriti.

Lektor ●

Iz naše KRONIKE

Meseca januar in februar sta v Argentini poletna meseca vročine in počitnic. Po šolski koloniji v Počitniškem domu dr. Rudolfa Hanželiča v kordovskih hribih so v njem preživeli počitnice drugi rojaki, družine in posamezniki. Drugi so šli k morskimi obali v Miramar, Mar del Plato in

druge kraje, spet drugi so iskali hladnejšo klimo v Bariločah, Mendozi in drugod. Mnogi so tudi hodili v kopališče Sloge. Javnih prireditev v teh mesecih ni bilo.

Zborovanje Zveze slovenskih katoliških moških je v soboto, 28. januarja, v Slovenski hiši vodil lic. Milan Magister.

Pustno veselico je priredila mladina Našega doma v San Justu v nedeljo 25. februarja.

Tombolska prireditev na Slovenski pristavi v Castelarju je bila v nedeljo 5. marca.

Slovenski srednješolski tečaj ravn. Marka Bajuka v Slovenski hiši je začel z rednim poukom v soboto 18. marca. V soboto, 11. marca, so bili sprejemni izpiti za 1. letnik, v popoldanskih urah pa seja profesorjev, popravni izpiti, vpisovanje, začetni pogovor s starši (vodila ravnateljica Metka Mizerit in prof. verouka dr. Lojze Kukovica) ter začetna šolska maša (delegat Jože Škerbec).

Za prve sobote v mesecu se je skupina rojakov domeni, da se bodo pred večerno mašo zbirala v cerkvi Marije Pomagaj k molitvi za duhovnike, za nove duhovne poklice in za blagoslov dušnim pastirjem pri njihovem vsakdanjem pastoralnem delu. Začeli so s prvo soboto v marcu.

Začetek slovenskih osnovnih šol je bil v nedeljo, 12. marca, s prireditvijo v Slovenski hiši: ob 16. uri je katehet Jože Škerbec doroval začetno sv. mašo na čast Sv. Duhu, za učence in njihove starše ter učno osebje, Prešernova šola s Pristave pa je v dvorani zaigrala spevoigro Radovana Godca Kresničev v režiji Nadice Grohar; sceno je napravil Božo Urbančič, luči in zvok sta oskrbela Damijan Ahlin in Martin Križ, na klavirju pa je spevoigro spremljala Anka Savelli. Redni pouk so šole začele v soboto, 18. marca.

Duhovne vaje za odrasle fante so bile od petka, 24. marca, zvečer do nedelje, 26. marca, popoldne; udeležilo se jih je 12 fantov. Vodil jih je dr. Lojze Kukovica.

Za rednega dušnega pastirja v Carapachayu je bil v nedeljo, 19. marca, med mašo umeščen France Cukjati. Delegat Jože Škerbec se je ob tej priložnosti zahvalil vsem, ki so začeli, gradili in vodili doslej slovensko versko skupnost v Carapachayu, posebej duhovnikom Albinu Avguštinu, Matiji Borštnarju in dr. Juretu Rodetu.

Kreditna zadruga Sloga je imela letni občni zbor v soboto, 18. marca, v Slomškovem domu. Najprej je predaval lic. Marko Robozov o gospodarskem položaju v Argentini danes in v bližnji prihodnosti, po občnem zboru pa je bil prijateljski razgovor ob pogrnjenih mizah.

Slovensko-latinsko-ameriška trgovska zbornica je imela svoj redni občni zbor v ponedeljek, 20. marca, v

Slovenski hiši.

Slovensko gledališče Buenos Aires je na odru Slovenske hiše uprizorilo v soboto, 25. marca (dvakrat), in v nedeljo, 26. marca, Finžgarjevo kmečko dramo v treh dejanjih „Verigo“. V režiji Maksa Borštnika (ki je tudi igral deda Primoža) so igrali Blaž Miklič, Mirjanka Voršič Truden, Lučka Jereb Oblak, Marko Štrubelj, Diana Truden, Marko Rezelj, Marija Zurc, Dominik Oblak, Andrejček Peršuh, Stanko Jerebič, Janez Krajnik, Andrej Peršuh in Andrej Rezelj; sceno je izdelal Tone Oblak, za lučne in zvočne efekte je skrbel Damijan Ahlin, asistenta režije sta bila Blaž Miklič in Dominik Oblak, inšpicientka je bila Marija Zurc, upravo in organizacijo pa imel na skrbi Lojze Rezelj. Igro so igralci z režiserjem Borštnikom zelo dobro naštudirali in skladno ter odlično zaigrali, scena Toneta Oblaka je bila sijajna, škoda je le, da je med našimi ljudmi vedno manj smisla za

lepa domača (ali svetovna) gledališka dela.

Naši birmanci v letu 1994

Msgr. Metod Pirih, koprski škof in škof za Slovence po svetu, je v nedeljo 20. novembra podelil zakrament svete birmе v cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu 81 birmancem; ti so:

Tomaž Ahlin, Pavel Aleš, Andrej Belec, Marjan Belec, Erika Bohinec, Andreja Boltežar, Lučka Bregar, Luka Bugar, Matjaž Bugar, Niko Cepeda Miklavc, Cecilija Čop, Franci Dolinar, Marjanka Dolinar, Andrej Drenik, Andrej Ecker, Franci Erjavec, Niko Falduto Gregorin, Roberto Fantini Belič, Martina Golob, Andrej Grabnar, Franci Gričar, Amalija Hafner, Barbara Hartman, Barbara Hribar, Aleksander Jelen, Matjaž Jeretina, Gabrijel Jerončič, Matjaž Juhant, Zofija Kastelic, Andrejka Keš, Lučka Kinkel, Ivan Klemenčič, Cecilija Kocmur, Aleš Kogovšek, Kristijan Kopač, Anica Korošec, Damijan Kovačič, Marjanka

Slovensko gledališče Buenos Aires je v režiji Maksa Borštnika uprizorilo v Slovenski hiši, v soboto 25. marca dvakrat in v nedeljo 26. marca enkrat, Finžgarjevo dramo VERIGO.

UVOŽENO iz Slovenije

- Ali ni to žalostno? Vse življenje se je hvalil, da je revolucionar, zdaj pa se spreneveda, da revolucije sploh ni bilo.
- Bil sem kolaboracionist, petinštirideset let sem kolaboriral s komunisti.
- Ali ni žalostno, da so vodilni tovariši pozabili vse, kar so počeli v svojem najbolj herojskem obdobju?
- Rebus: Kam so izginili vsi slovenski komunisti?
- Revolucija je praviloma krvav prehod iz slabega sistema v še slabši.
- Kako bo predsednik Kučan pisal spomine, ko pa je pozabil, kar je počel v preteklosti?
- Dame volijo — tovariša Kučana!
- Slovenija je tako majhna, da si ne more privoščiti velikega predsednika.
- Slovenska demokracija: poraz komunizma, zmaga komunistov.
- Kdor je bil včeraj spredaj, upravičeno zahteva, da je danes zgoraj.

malo za šalo

Moderni otroci - Nesrečna mati toži: „Prej smo svoje otroke spravljali spat z zgodbicami za lahko noč. Zdaj pa pridejo otroci domov ob uri, ko je treba iti spat in pripovedujejo take reči, da sploh ne moreš zaspati.“

Sočutje - „Ob vse sem,“ pove oče bodočemu zetu, „ob denar, ob avto, vse, kar sem imel, je izgubljeno. Ali se hočeš kljub temu poročiti z mojo hčerko?“

„Rajši ne, saj nisem tako nečloveški, da bi vam vzel še zadnje, kar vam je ostalo.“

Mož - Zdravnik ženi enega svojih pacientov: „Gospa, vaš mož mi ni prav nič všeč.“

Žena: „Meni tudi ne, gospod doktor, ampak kaj hočem, otroci so tako navezani nanj!“

Davek - Na vrata davčne pisarne je neki uradnik prilepil napis: „Plačajte davke z nasmeškom!“

Neki šaljivec je pripisal: „Jaz sem poskusil, toda ti falotje so hoteli denar.“

Papagaj - Turisti se vračajo iz Brazila.

Carinik: „Kaj imate v kletki?“

„Papagaja.“

„Tega pa lahko uvozite samo, če plačate carino.“

Turist nekaj časa razmišlja, pa se oglasi papagaj:

„Plačaj, kaj mečkaš?“

Kržišnik, Veronika Kržišnik, Fredi Levstek, Niko Luna Praprotnik, Martin Markež, Andrej Marolt, Karina Marušič, Matjaž Marušič, Aleksander Mavrič, Aleksander Mele, Danica Modic, Damijan Oberžan, Damijan Obriskal, Nevenka Pavlovčič, Damijan Petelin, Andrej Pograjc, Veronika Pograjc, Jure Puc, Andrejka Pintar, Niko

Radoš, Andrej Radoš, Nadja Pugelj, Viki Rant, Erika Ribnikar, Barbara Senovršnik, Gabrijel Šenk, Luka Somoza Osterc, Monika Štefe, Matjaž Štrubelj, Andrej Šuc, Niko Ullua Zorko, Veronika Ullua Zorko, Martin Urbančič, Gabrijela Vasle, Andrejka Vidmar, Tomaž Vombergar, Ivan Zarnik, Nadja Žerovnik, Nataša Žerovnik, Andrej Žni-

dar, Alenka Žnidar, Mirjam Žnidar in Heri Zupan.

V Bariločah sta bila v nedeljo 13. novembra pri birni dva birmanca: Marko Bergant in Matjaž Kambič.

V Slovenski vasi so v sredo 15. novembra prejeli zakrament sv. birne Marjan Bratuž, Andrejka Burja, Damijan, Marija in Veronika Črnak, Bernard, Marija

Itat in Mirko Grbec, Veronika Kocijančič, Cecilija Paljota, Damijana in Martin Rozina.

V Mendoza je škof Pirih birmal v nedeljo 27. novembra 7 birmancev: Janeza Bajda, Romana Bajda, Tomaža Bajda, Ano Marijo Bajuk, Marjano Grintal, Lucijo Hirschegger in Etel Llanos Nemanič

KJE JE KAJ

Begunstvo — po petdesetih letih - Marko Kremžar 97
Oče naš - Igor 100
Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945 101
Begunci - Ivan Korošec 104
In vendar se jasni - B.F. 108
Protest slovenske škofovske konference 108
Spominske prireditve

v letu 1995 109
Domobranski ranjenci - Ivan Korošec 109
1995 - petdesetletnica zmage - Branko Rozman 110
Po obisku slovenske Vandeje - Alojz Rebula 110
500 katekizmov - Alojz Rebula .. 111
Papež Janez Pavel II v letu 1995 112
Misli k nedeljskim mašnim berilom v maju - Stanko Fajdiga 113
Marija v zakonu in družini -

Vital Vider 115
Zlatomašnik Jože Guštin - Jože Škerbec 117
Zlatomašnik Janez Malenšek - Moje dušnopastirsko delo v Choromoru v Tucumanu 119
Slikar Tone Kržišnik - Milena Ahčin 123
Slovenski mučenec Lojze Grozde - Anton Strle 124
Zbornik Kreditne zadruge Sloga 1954-1994 126
Iz naše kronike 126

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVJA

Izdaja ga Slovensko dušno pastirstvo.
Urednik: Jože Škerbec - Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina - Registro de la Propiedad Intelectual N° 90.877
Stavljenje in oblikovanje: MALIVILKO - Telefax: (54-1) 362-7215
Tiska: Talleres Graficos VILKO S.R.L., - Estados Unidos 425 (1101) Buenos Aires, Argentina

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. KANADA: Ivan Marn, 131 A Treviey Dr. Toronto M8 4C4, Canada. ITALIJA: TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. GORICA, Riva Piazzu-ta 18, 34170 Gorizia, Italia. AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1995: \$ 55.- in izdatki za pošto; drugod US\$ 55.- Denarna nakazila na bančni (ne osebni) ček na ime: José Škerbec, Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina.

Zgoraj: Relief slovenske družine, ki zaradi komunizma zapušča domovino, v marmor vklesan v oltarni mizi stranskega oltarja v cerkvi Marije Pomočnice v Ramos Mejiji, simbolizira prav tragične dogodke meseca maja 1945, katerih 50-letnico obhajamo letos. Foto: Marko Vombergar.

Spodaj: Zahvalna spominska plošča slovenskih protikomunističnih beguncev Mariji, Kraljici Slovencev, in škofu Baragu za pomoč pri njihovi rešitvi. Plošča je vzidana v kapelici Marije Pomagaj v kripti lujanske bazilike, katero je 25. novembra 1994 blagoslovil msgr. Metod Piriš, koprski škof in narodni ravnatelj za dušnopastirsko oskrbo Slovencev po svetu.

VETRINSKO POLJE s samostanom in cerkvijo danes - 50 let po tistem tragičnem mesecu maju 1945. leta, ko so ga posedli poleg drugih tudi slovenski protikomunistični begunci in slovenski domobranci.

"VERIGA" na odru Slovenske hiše v Buenos Airesu v režiji Maksa Borštnika in sceni Toneta Oblaka. Na sliki: Janče (Štrubelj Marko), ded Primož (Maks Borštnik), sosed Marko (Blaž Miklič) in njegova žena Mina (Mirjanka Voršič-Truden).

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovana. Director: José Skerbec

Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires - Argentina - Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 90-877

Composición y Armado: MALVILKO - Impresión: Talleres Gráficos VILKO S.R.L. - Estados Unidos 425 - (1101) Buenos Aires - Argentina